

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΖ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1968 | ΑΡΙΘ 20

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

β'. Σκοπός.

Κύριος σκοπὸς τοῦ ἐπιστέλλοντος εἶναι ἡ ταχυτάτη ἄρσις τοῦ σχίσματος διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς φιλαδελφίας μεταξὺ πάντων τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Κορίνθου : «*Ἐξάρωμεν οὖν τοῦτο ἐν τάχει καὶ προσπέσωμεν τῷ δεσπότη καὶ κλαύσωμεν ἰκετεύοντες αὐτόν, ὅπως ἴλεως γενόμενος ἐπικαταλλαγῇ ἡμῖν καὶ ἐπὶ τὴν σεμνὴν τῆς φιλαδελφίας ἡμῶν ἀγνὴν ἀγωγὴν ἀποκαταστήσῃ ἡμᾶς*» (48,1). Ὁ Κλήμης τὴν ἐπιστολὴν του διαβιβάζει μέσῳ ἀνδρῶν πιστῶν καὶ σωφρόνων : «*Ἐπέμφαμεν δὲ ἀνδρας πιστοὺς καὶ σώφρονας ἀπὸ νεότητος ἀναστραφέντας ἕως γήρους ἀπέμπτως ἐν ἡμῖν, οἷτινες καὶ μάρτυρες ἔσονται μεταξὺ ὑμῶν καὶ ἡμῶν*» (63,3). Πάντα ταῦτα δὲ πρὸς ἓνα καὶ μόνον σκοπὸν ἀποβλέπων ὁ Κλήμης ἀνεδέξατο, ἥτοι τὴν ταχεῖαν εἰρήνευσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Κορίνθου : «*Τοῦτο δὲ ἐποιήσαμεν, ἵνα εἰδῆτε, ὅτι πᾶσα ἡμῖν φροντίς καὶ γέγονεν καὶ ἔστιν εἰς τὸ ἐν τάχει ὑμᾶς εἰρηνεύσαι*» (63,4). Τῆς εἰρήνης ἐπιτυγχανομένης, ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης θὰ πληρωθῇ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως : «*Χαρὰν γὰρ καὶ ἀγαλλίασιν ἡμῖν παρέξετε, εἰάν ὑπήκοοι γενόμενοι τοῖς ὑφ' ἡμῶν γεγραμμένοις διὰ τοῦ ἀγίου πνεύματος ἐκκόψητε τὴν ἀθέμιτον τοῦ ζήλους ὑμῶν ὀργὴν κατὰ τὴν ἔντευξιν, ἣν ἐποιησάμεθα περὶ εἰρήνης καὶ ὁμοιοῖας ἐν τῇδε τῇ ἐπιστολῇ*» (63,2). Ἐν τέλει παρακαλεῖ τοὺς Κορινθίους ὁ Κλήμης, λέγων : «*Τοὺς*

δὲ ἀπεσταλμένους ἀφ' ἡμῶν Κλαύδιον, Ἐφηβον καὶ Οὐαλέριον Βίτωναν σὺν καὶ Φορτουνάτῳ ἐν εἰρήρῃ μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει ἀναπέμψατε πρὸς ἡμᾶς, ὅπως θάττον τὴν εὐκταίαν καὶ ἐπιποθήτην ἡμῶν εἰρήρην καὶ ὁμόνοιαν ἀπαγγέλλωσιν, εἰς τὸ τάχιον καὶ ἡμᾶς χαρῆναι περὶ τῆς εὐσταθείας ὑμῶν» (65,1).

γ'. Διαίρεσις

Γ'. Ἡ ἐπιστολὴ διαιρεῖται εἰς δύο κύρια μέρη, ἅτινα πλαισιοῦνται ὑπὸ προοιμίου καὶ ἐπιλόγου. Τὸ πρῶτον μέρος εἶναι γενικοῦ περιεχομένου, ἀλλ' ἀπηχεῖται ἐν αὐτῷ καὶ ὁ κύριος σκοπός, δι' ὃν συνετάχθη ἡ ἐπιστολὴ καὶ εἰς ὃν ἀποβλέπει ὁ ἐπιστέλλων. Τὸ δεύτερον μέρος διαπραγματεύεται ἐγγύτερον τὰς συγκεκριμένας περιπτώσεις τῶν ἐν Κορίνθῳ ἐπισυμβάντων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΝ

Προοίμιον: Ἐπιστέλλων καὶ ἀποδέκτης.

Εἰσαγωγή:

Ἄφορμὴ συντάξεως τῆς ἐπιστολῆς (1,1).

Ἐπαινος τῆς πρὸ τῆς στάσεως πολιτείας τῶν Κορινθίων (1,2 - 2,8).

Ἐπιτίμησις τῶν Κορινθίων διὰ τὴν στάσιν (3,1 - 4).

Τὸ πρῶτον μέρος: Γενικαὶ παρατηρήσεις
Περὶ ζήλου, φθόνου καὶ στάσεως καὶ τῶν παρεπομένων τούτοις συνεπειῶν (4,1 - 6,4).

Παραδείγματα ἐκ τῆς Π.Δ. (4,1 - 13).

Παραδείγματα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν χριστιανῶν μαρτύρων (5,1 - 6,2).

Γενικὰ παραδείγματα (6,3).

Παραίνεσις εἰς μετάνοιαν (7,1 - 9,1).

Γενικὴ νουθέτησις (7,1 - 4).

Ὁ Θεὸς πολλάκις παρέσχεν εὐκαιρίας μετανοίας ἐν τῇ Π.Δ. (7,5 - 8,5).

Ἡ μετάνοια ὁδηγεῖ εἰς σωτηρίαν (9,1).

Παραδείγματα πιστῶν καὶ δικαίων ἀνδρῶν ἐκ τῆς Π. Δ. φοβουμένων τὸν Θεὸν (9,2-12,8).

Παραινέσεις εἰς ταπεινοφροσύνην, ἐπιείκειαν, μακροθυμίαν, ὑπακοήν, εἰρήνην καὶ ἀγάπην ἐν Χριστῷ (13,1 - 19,1).

Παραδείγματα ταπεινοφροσύνης (16,1 - 19,1) :

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς (16,1 - 17).

Παραδείγματα ἐκ τῆς Π. Δ. (17,1 - 19,1).

Παραινέσεις εἰς εἰρηνικὸν βίον (19,2 - 22,7).

Τὸ παράδειγμα τοῦ Δημιουργοῦ, ὅστις «ἀόργητος ὑπάρχει πρὸς πᾶσαν τὴν κτίσιν αὐτοῦ», ὡς ἡ ἄρμονία τοῦ Συμπαντος ἀποδεικνύει (19,2 - 20,12).

Παραινέσεις πρὸς ἄρμονίαν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κοινότητι ἐν φόβῳ Θεοῦ (21,1 - 9).

Ἡ πίστις θεμέλιον εἰρηνικοῦ βίου (22,1 - 7).

Ἐσχατολογικαὶ ἀπόψεις (22,8 - 36,6).

Τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ Κύριον ἔλεος κυκλώσει. Ἡ βραχύτης τοῦ βίου καὶ ἡ ταχεῖα καὶ αἰφνιδία παρουσία τοῦ Κυρίου (22,8 - 23,5).

Παραδείγματα τῆς μελλούσης ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως (24,1 - 26,1). Βιβλικαὶ ρήσεις τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως (26,2).

Ὁ Θεὸς εἶναι πιστὸς ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις καὶ δίκαιος ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι πάνσοφος καὶ παντοδύναμος καὶ οὐδεὶς δύναται φυγεῖν ἀπὸ τῆς κραταιᾶς χειρὸς αὐτοῦ (27,1 - 28,4).

Νέαι παραινέσεις δι' ὀσιότητα, ἀγνότητα καὶ καθαρότητα ψυχῆς. Πίστις καὶ ἔργα (29,1 - 33,8).

Προτροπή, ὅπως οἱ πιστεύοντες ἐπιδοθῶσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ἐπὶ τῇ ἐλπίδι τῆς μελλούσης ἀντιμισθίας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀρχιερεὺς, προστάτης καὶ βοηθὸς τῆς ἀσθενείας ἡμῶν καὶ διὰ τούτου ἀτενίζομεν εἰς τὰ ὕψη τῶν οὐρανῶν (34,1 - 36,6).

Μετὰ βασίς εἰς τὸ δεῦτερον μέρος.

Διατήρησις ἰσορροπίας μεταξύ μικρῶν καὶ μεγάλων (37,1 - 39,9).

Παραδείγματα (37,1 - 5) :

Ἐκ τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ (37,1 - 4).

Ἐκ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (37,5).

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Τὰ καθήκοντα ἡμῶν ὡς μελῶν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν πλησίον (38,1 ἑ.).

Εὐτελεῖς ὄντες οἱ ἄνθρωποι ἐπλάσθημεν διὰ τὴν αἰωνιότητα, ὅθεν καὶ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ (38,3 - 39,9).

Δεύτερον μέρος :

Σαφῆς καὶ συγκεκριμένη ἔκθεσις τῆς ἐν Κορίνθῳ καταστάσεως. Διδαχαὶ καὶ παραινέσεις :

Ἡ ἱεραρχικὴ τάξις ὠρίσθη θεῖα βουλήσει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (40,1 - 43,6). Θεμελιώδης διδασκαλία εἶναι ὅτι οἱ ἀπόστολοι καθίστανον τοὺς ἐπίσκοπους καὶ πρεσβυτέρους (40,1 - 42,5). Τὸ λευϊτικὸν ἱερατεῖον ἐν τῇ Π.Δ. προτυποῖ τὸ ἱεραρχικὸν λειτουργημα, τὸ ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ ὀρισθὲν (43,1 - 6).

Μεγάλῃ ἁμαρτία ἢ βιαία ἀποβολὴ τῶν πρεσβυτέρων (44,1 - 47,7).

Οἱ δικαίως κατασταθέντες καὶ ἀπέμπτως πολιτευθέντες ἱερατικοί, ἀδίκως ἐξεβλήθησαν τῆς λειτουργίας καὶ διακονίας (44,1 - 6).

Παραδείγματα ἐκ τῆς Π.Δ. δικαίων ἀνδρῶν, ὑπὸ ἀνόμων διωχθέντων (45,1 - 7).

Παραινέσεις, ὅπως κολληθῶσι καὶ οἱ Κορίνθιοι τοῖς ἁγίοις παραδείγμασιν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἁγιασθῶσιν, ἀντὶ νὰ διαιρῶσι καὶ διασπῶσι τὸ ἐν σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ προκαλῶσιν ἔρεις καὶ σχίσματα καὶ πόλεμον (45,8 - 46,9).

Ἡ νῦν στάσις χειροτέρα τῆς ἐν τῇ Α' Κορ. 1,10 - 14 ἀναφερομένης (47,7).

Προτροπὴ πρὸς ἀλλαγὴν φρονήματος (48,1 - 51,1).

Παραίνεσις πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς τὰς προγενεστέρους ἀρετὰς τῆς φιλαδελφίας καὶ δικαιοσύνης (48,1 - 6).

Ἐξαίρετος ὕμνος τῆς ὑψίστης ἀρετῆς, ἦτοι τῆς ἀγάπης (49,1 - 50,7).

Παραίνεσις πρὸς τοὺς ἀρχηγούς τῆς στάσεως πρὸς μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν (51,1 ἔ.).

Νέαι προτροπαὶ πρὸς μετάνοιαν (51,1 - 59,2).

Οἱ ἀρχηγοὶ τῆς στάσεως προτιμότερον εἶναι ν' ἀπομακρυνθῶσιν οἰκειοθελῶς, ἵνα οὕτω τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ εἰρηνεύῃ «μετὰ τῶν καθεσταμένων πρεσβυτέρων» (54, 1-4). Παραδείγματα αὐτοθυσίας χάριν τοῦ λαοῦ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἔθνικοῦ κόσμου (55,1-6).

Παραίνεσις πρὸς τοὺς στασιάζαντας, ὅπως δεχθῶσιν ἐν ὑποταγῇ καὶ ταπεινώσει τὴν παρὰ τῆς Ἐκκλησίας, βουλήσει Θεοῦ, ἐπιβαλλομένην τιμωρίαν. «Πατὴρ γὰρ ἀγαθὸς ὢν (ὁ Θεός) παιδεύει εἰς τὸ ἐλεηθῆναι ἡμᾶς διὰ τῆς ὁσίας παιδείας αὐτοῦ» (56,1 - 59,2).

Τέλος :

Πρὶν τοῦ τέλους ὁ Κλήμης παραθέτει ὠραιότατην ἐκτενῆ προσευχήν, γενικοῦ περιεχομένου καὶ ἴσως ἐν χρήσει οὖσαν λειτουργικῇ (59,2-61,3).

Ἀνακεφαλαίωσις τῶν προτροπῶν καὶ παραινέσεων πρὸς ὁμόνοιαν, ἀγάπην καὶ εἰρήνην (62,1 - 63,4).

Προσευχὴ γενικὴ ὑπὲρ πάντων τῶν χριστιανῶν (64).

Ὄνόματα τῶν ἀπεσταλμένων καὶ κοιμιστῶν τῆς Ἐπιστολῆς καὶ εὐχὴ ταχείας ἐπιστροφῆς τούτων μὲ τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς ἐπελθούσης ποθητῆς εἰρήνης καὶ ὁμοιοῖας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Κορινθίων (65,1).

Καταστέφεται δι' ἡ ἐπιστολὴ δι' εὐχῆς καὶ εὐλογίας ὑπὲρ τῶν Κορινθίων καὶ πάντων τῶν χριστιανῶν (65,2).

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Ἡ τήρησις τοῦ Τυπικοῦ.

Ἡ τήρησις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν τέλεσιν τῆς θείας λατρείας εἶναι κυρία καὶ φυσικὴ εὐθύνη τοῦ Ἐφημερίου, ὅστις πρέπει νὰ ἀσκήσῃ τὸν σχετικὸν ἔλεγχον εὐσυνειδήτως καὶ προσεκτικῶς. Πρὸς τοῦτο, εἶναι ἀνάγκη κατ' ἀρχὴν νὰ ἔχη οὗτος καλὴν γνῶσιν τοῦ Τυπικοῦ, ἀφορῶσαν ὄχι μόνον τὸ γράμμα, ἀλλὰ καὶ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων του. Ὁφείλει δέ, πρὸ ἐκάστης λειτουργικῆς συνάξεως, νὰ μελετᾷ τὰ κατ' αὐτὴν ἀπὸ ἀπόψεως δεοντολογίας, συμβουλευόμενος τὰ σχετικὰ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα θέτει εἰς τὴν διάθεσίν του ἡ Ἐκκλησία (Τυπικόν, Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας κ.λ.π.), ὥστε νὰ εἶναι εἰς θέσιν καὶ ὁ ἴδιος νὰ ρυθμίζῃ τὸ μέρος του εἰς τὴν λατρείαν καὶ τοὺς ἱεροψάλτας νὰ καθοδηγῇ διὰ τὰ κατ' αὐτούς. Ἡ κατὰ γράμμα καὶ κατὰ πνεῦμα τήρησις τοῦ Τυπικοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ὁμοιόμορφον τέλεσιν τῆς θείας λατρείας εἰς τοὺς ναοὺς μας καὶ τὴν πλήρη ἀποδοτικότητα ἔναντι τῶν σκοπῶν της. Διότι αἱ διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ, προῖόν μεγάλης πνευματικῆς πείρας καὶ σοφίας, εἶναι μία ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προϋπόθεσις διὰ τὴν ὀρθὴν καὶ γόνιμον τέλεσιν τῆς θείας λατρείας καὶ γενικώτερον τοῦ ἁγιαστικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν.

Τὰ Πατερικὰ Κείμενα.

Ἀπὸ τὸ παρὸν σχολικὸν ἔτος, εἰς τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν, προστίθεται ἓν νέον μάθημα, τὸ ὁποῖον θὰ διδάσκεται μίαν ὥραν καθ' ἑβδομάδα: Τὰ κείμενα Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ εἰσαγωγή τοῦ μαθήματος αὐτοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα μακροχρονίου προσπαθείας, — εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀποδυθῆ ἑκκλησιαστικοὶ καὶ ἐκπαιδευτικοὶ παράγοντες, — ὅπως ἀντιληφθῆ ἡ Πολιτεία τὸ χρέος της νὰ δώσῃ εἰς τὴν Παιδείαν τὸ πολῦτιμον αὐτὸ στοιχεῖον, πού τῆς ἔλειπεν.

Πράγματι, τὸ ἑλληνοχριστιανικὸν ἰδεῶδες εἰς τὴν Ἀγωγήν ἐξυπηρετεῖται βασικῶς μὲ τὴν ἐντρύφησιν εἰς τὴν κλασσικὴν καὶ εἰς τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον Γραμματείαν. Ἔως τῶρα, αὐτὴ ἡ δευτέρα ἦτο ἕνας ἄγνωστος κόσμος διὰ τὰ παιδιὰ μας, τὰ ὁποῖα τοιουτοτρόπως ἔστεροῦντο τοῦ φωτός της. Ἀπὸ τῶρα, λοιπόν, ἡ ἑλληνοχριστιανικὴ μας Παιδεία θὰ ἔχη πλήρεις τὰς

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ἡ Ἑλληνική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ὁ Κινηματογράφος.

Ἡ Ἑλληνική Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε εἰς τὸ ἐνεργητικόν της μίαν ἰδιαιτέραν δρᾶσιν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος τοῦ Κινηματογράφου. Ἡ προσπάθειά της συνοψίζεται καὶ συμποσοῦται εἰς τὴν ἀρθρογραφίαν τοῦ ἐπισήμου Ὀργάνου, τοῦ Περιοδίου «Ἐκκλησία», τὸ ὁποῖον κατὰ καιροὺς προβαίνει εἰς κριτικὰς καὶ ὑποδείξεις πρὸς τοὺς ἀρμοδίους, εἰς τὴν σχετικὴν ἀρθρογραφίαν τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν περιοδικῶν καὶ εἰς μερικὰς ἐγκυκλίους, τὰς ὁποίας τόσον ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ὅσον καὶ οἱ κατὰ τόπους Ἱεράρχαι ἐξέδωκαν, πρὸς πληροφορίαν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας. Πέραν αὐτῶν δὲν ἐγένετο καμμία συστηματικὴ προσπάθεια, διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν φαύλων ταινιῶν ἢ τὴν ἐπιβράβευσιν τῶν καλῶν.

1. Βασικῶς, προτοῦ ἀποφανθῆ τις περὶ τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων, θὰ πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἓνα βασικὸν πρόβλημα. Κατὰ πόσον ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, μετὰ τὴν διαμόρφωσίν της καὶ τὴν πνευματικότητά της καὶ τὸν ἐντόνως λειτουργικὸν της χαρακτήρα, θὰ πρέπει νὰ ἀναμιχθῆ εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ Κινηματογράφου, ποῦ εἶναι πρόβλημα τοῦ αἰῶνος τούτου.

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἔχουσα ἓνα χαρακτήρα ἐντόνως κοσμοκρατικόν, εὐρίσκεται εἰς τὸν κόσμον της καὶ τὸ στοιχεῖόν της, ὅταν ἀποφαίνεται περὶ Κινηματογράφου καὶ ὅταν ἀπαγορεύῃ τὰ μέλη της νὰ μετάσχουν εἰς ἔργα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι κατάλληλα. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν εἶναι θεμελιωμένη ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτῆς. Καὶ θὰ ἦτο σφάλμα ἐὰν ἀντέγραφε, χωρὶς

βάσεις της καὶ θὰ τροφοδοτῆται ἀπὸ τὰ κοιτάσματα τῆς πατερικῆς Γραμματείας, ἀντλοῦσα ἐκεῖθεν ὑψηλὸν φρονηματισμὸν ὄχι μόνον θρησκευτικόν καὶ πνευματικόν, ἀλλὰ καὶ αἰσθητικόν, δεδομένου ὅτι οἱ Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διασώζουσι πολλὰς καὶ κυρίας ιδιότητας ἐξ ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι συνιστοῦν τὴν ἀφθαστον αἰσθητικὴν ἀξίαν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς Γραμματείας.

Ἡ ἀνάθεσις τῆς συντάξεως τῶν σχολικῶν ἐγχειριδίων εἰς Ἐπιτροπὴν ἐιδικῶν καὶ δοκίμων θεολόγων ἐγγυᾶται τὴν ἐκ προοιμίων ἐπιτυχῆ καὶ ἀποδοτικὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, τὸν ὁποῖον προτίθεται τὸ νέον μάθημα.

καμμίαν ἐσωτερικὴν ἐπεξεργασίαν καὶ χωρὶς ἀφομοίωσιν, τὰ ὑπὸ τῆς Δύσεως ἐφαρμοζόμενα. Ἄλλ' ὅμως, ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἥτις εἶναι μία κοινότης λατρεύουσα τὸν Κύριον καὶ προσδοκῶσα τὴν ἐπιφάνειάν του, δὲν ἔπαυσε ποτὲ νὰ ἀντιμετωπίζῃ τὰ ἐγκόσμια προβλήματα τῶν πιστῶν της καὶ νὰ τοὺς βοηθῇ νὰ πορευθοῦν ἄσπιλοι καὶ ἀμόλυντοι εἰς τὴν ζωὴν των. Ἰδιαιτέρως τὸ πρόβλημα τῆς ψυχαγωγίας φαίνεται ὅτι συχνὰ ἀπησχόλησε τὴν σκέψιν τῶν διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἔγινε θέμα τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῇ κανεὶς τὰ ὅσα εἰς τὰς διαφόρους ὁμιλίαις του συμπεριέλαβεν ὁ φλογερὸς Διδάσκαλος τῆς Ἀντιοχείας, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, καθὼς καὶ ἄλλοι τινὲς πατέρες περὶ τῶν ἵπποδρομιῶν καὶ τῶν θεαμάτων. Οἱ Πατέρες καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἐκκλησία ἐνδιεφέρθησαν νὰ διαφωτίσουν τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ βοηθήσουν, ὥστε νὰ ἀντιμετωπίσουν ταῦτα ὀρθῶς καὶ χωρὶς ὑποχωρήσεις πνευματικὰς τὸ θέμα τοῦτο.

Ἐκκινοῦντες ἀπὸ τὴν βάσιν αὐτὴν, δὲν ἤμποροῦμεν παρὰ νὰ θεωρήσωμεν ὡς χρέος τῆς σημερινῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τὸ νὰ σταθῇ παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν μελῶν της καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὰ θετικὴν καθοδήγησιν καὶ βοήθειαν πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος τοῦ Κινηματογράφου.

2. Εἰς μίαν τοιαύτην προσπάθειαν τῆς Ἐκκλησίας μας θὰ πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ ἀποφευχθῇ ἡ σπασμωδικότης καὶ ἡ προχειρότης. Δὲν θὰ εἶναι καθόλου ἀρκετὸν ἢ μᾶλλον δύναται νὰ ἀποβῇ εἰς βλάβην τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν αὐτὴ περιορισθῇ εἰς τὸ νὰ ἐξαπολύσῃ μίαν ἢ καὶ περισσοτέρας ἐγκυκλίους πρὸς τὸν λαόν, χωρὶς εἰδικὴν μελέτην τοῦ θέματος καὶ χωρὶς περαιτέρω θετικὰς καὶ ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκ μέρους ὄλων τῶν ἀρμοδίων φορέων καὶ παραγόντων γίνεται ἐπισταμένη μελέτη καὶ ἐπὶ τῆς μελέτης θεμελιούται ἡ δραστηριότης, θὰ εἶναι μέγα σφάλμα νὰ γίνουιν ἀμελέητοι ἐνεργεῖαι ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

3. Συγκεκριμέναις ἐνεργείαις εἰς ἓν πρῶτον στάδιον θετικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ Κινηματογράφου ἔχομεν νὰ προτείνωμεν τὰς κάτωθι:

α) Νὰ ἐπιδιωχθῇ ὁ αὐστηρότερος ἔλεγχος τῶν ταινιῶν ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας. Ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν ποῖα εἶναι τὰ βασικὰ μειονεκτήματα τῆς ἰσχυροῦσης Νομοθεσίας καὶ ποῖαι αἱ ἀλλαγαί, αἱ ὁποῖαι πρέπει χωρὶς ἀναβολὴν νὰ ἐπιδιωχθοῦν. Τὰς σχέσεις αὐτάς, μὲ τὰς τυχόν ὑποδειχθησομένας βελτιώσεις, δύναται νὰ εἰσηγηθῇ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἰς τοὺς ἀρμοδίους Ὑπουργοὺς καὶ βουλευτάς, καὶ νὰ προτρέψῃ αὐτοὺς ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν ἀναθεώρησιν τῆς περὶ Κινηματογράφου Νομοθεσίας.

β) Κρίνεται απαραίτητος ἡ δημιουργία ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς καλλιτέχνους τοῦ Κινηματογράφου καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίας. Κατ' αὐτὴν ἡμποροῦν νὰ μεταφερθοῦν εἰς αὐτοὺς αἱ ἀπόψεις τῆς Ἱεραρχίας ἐπὶ τῶν προβλημάτων τῆς ψυχαγωγίας καὶ νὰ τεθοῦν οὗτοι πρὸ τῶν σοβαρωτάτων εὐθυνῶν των. Μία ἐπιστολὴ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου πρὸς αὐτοὺς θεωρεῖται ὅτι εἶναι τὸ καταλληλότερον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἀνοίξῃ ὁ διάλογος. Κατόπιν τούτου δύναται νὰ γίνῃ περαιτέρω συζήτησις εἴτε δι' ἐκπροσωπήσεως τῆς Ἱεραῆς Συνόδου ὑπὸ μελῶν αὐτῆς εἴτε διὰ τοῦ Τύπου, ἥτις καὶ θὰ βοηθήσῃ καὶ τοὺς καλλιτέχνους καὶ τὸ κοινόν.

γ) Εἶναι ἀπαραίτητος ἡ δημιουργία ἐπιτροπῆς, ἥτις καὶ θὰ ἀναλάβῃ, μὲ τὴν ἐντολὴν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου καὶ πλήρη ἐλευθερίαν κινήσεως, τὴν μελέτην τοῦ θέματος τοῦ Κινηματογράφου καὶ θὰ ἐπιδιώξῃ τὴν διαφώτισιν τοῦ λαοῦ εἴτε διὰ φυλλαδίων εἴτε διὰ διαλέξεων εἴτε δι' ὁποιοῦδήποτε ἄλλου μέσου κρίνῃ αὕτη.

δ) Νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ διαφώτισις καὶ ἀγωγή τῶν νέων, τῶν μετεχόντων εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, μετὰ λεπτότητος, συνέσεως καὶ μελέτης.

ε) Νὰ διακηρυχθῇ διαγωνισμὸς καὶ νὰ δοθοῦν βραβεῖα ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ καλύτερα ἔργα τῆς περιόδου ἢ τοῦ ἔτους, τὰ ὁποῖα θὰ παρουσιάζουν τὰς ὠραιότερας πλευρὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ φιλοτιμοῦνται οἱ ἀρμόδιοι νὰ ἀνεβάζουν καλὰ ταινίας.

στ) Νὰ γίνῃ ἐπιλογὴ ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας τῶν θεμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποτελέσουν θέματα σεναρίων καὶ νὰ ἐπιδωχθῇ ἡ ἐμφάνισις των εἰς τὸν Κινηματογράφον.

ζ) Ἡ παρακίνησις εὐσεβῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας ὅπως ἀσχοληθῶσι μὲ τὸν κινηματογράφον καὶ δημιουργήσουν αἰθούσας, τόσον εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐπαρχίας εἰς τὰς ὁποίας θὰ προβάλλωνται ἀποκλειστικῶς ἀνωτέρας πνοῆς ἔργα.

η) Ἡ ἀξιοποίησις διαφόρων εὐκαιριῶν, ὅπως αἱ ἑορταὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἡ μετακομιδὴ τῆς τιμίας Κάρας τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ἄλλα καὶ ἡ προβολὴ τῶν γεγονότων αὐτῶν εἴτε εἰς τὰ ἐπίκαιρα εἴτε καὶ εἰς πλήρη προβολήν.

Ταῦτα πάντα θεωροῦμεν ὅτι δύναται νὰ γίνον κατὰ τὴν πρῶτην ταύτην περίοδον τῆς προσπάθειας. Εἰς τὴν συνέχειαν ἐλπίζομεν ὅτι ὁ Ἅγιος Θεὸς θὰ ἀποκαλύψῃ καὶ ἄλλους τρόπους δράσεως καὶ ἐπιδράσεως εἰς τὴν ἐβδόμην Τέχνην.

Τὴν εἰσήγησίν μας αὐτὴν, καθὼς καὶ τὰς ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι

Θέματα πρὸς ἀνάπτυξιν εἰς ἐνοριακοὺς κύκλους

Η ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΑΪΚΩΝ ΕΝ Τῃ, ΕΝΟΡΙΑΚῃ, ΖΩῃ,

Ε'

Τὰ ζῶντα μέλη τῆς ἐνορίας δι' ὅλου τοῦ βίου αὐτῶν ὁμολογοῦν πάντοτε τὸν Χριστόν. Ἐπὶ πλεόν συνεργάζονται πάντοτε μετὰ τῶν ἱερέων εἰς συγκεκριμένους τομεῖς τοῦ καθ' ὅλου ἐνοριακοῦ ἔργου, γινόμενοι ἄμεσοι βοηθοὶ τῶν πνευματικῶν ποιμένων.

Ἐκάστη ἐνορία θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰς πολλὰς μικρὰς περιοχάς, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει περίπου 15-25 οἰκογενεῖας καὶ μεμονωμένα πρόσωπα.

Εἰς ἐκάστην περιοχὴν ἀναλαμβάνει τὸ βοηθοῦν τὸν ἱερέα λαϊκὸν μέλος τῆς ἐνορίας — εἴτε μόνον του, εἴτε βοηθούμενον ὑπὸ τοῦ ἢ τῆς συζύγου του — τὴν φροντίδα καὶ τὴν εὐθύνην διὰ τοὺς ἐν αὐτῇ οἰκοῦντας πιστοὺς, ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς. Πρὸς τοῦτο ἔχει εἰδικὴν ἐξουσιοδότησιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἱερέως καὶ ἀπευθύνεται πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀνόματι τῆς ἐνορίας.

Ὁ λαϊκὸς συνεργάτης τοῦ ἱερέως γνωρίζει διὰ τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς. Καθημερινῶς προσεύχεται ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς ἐμπειστευμένους εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του φροντίδα ἀνθρώπους. Ὡς διακηρῦττει ὁ Carrel, «ὅταν προσευχώμεθα, συνδεόμεθα μετὰ τὴν ἀνεξάντλητον κινητήριον δύναμιν, ἣ ὁποία κινεῖ τὸ σύμπαν»²¹. Ἐπομένως συχνάκις ἡ προσευχὴ καθιστᾷ καὶ τὰ ἀδύνατα δυνατά.

Ἐπειτα, οἷοσδήποτε συνεργάτης τοῦ ἱερέως ἀγωνίζεται νὰ ἔχη καλὴν ἀνθρωπίνην ἐπαφὴν μεθ' ἑνὸς ἐκάστου ἐκ τῶν ἐμπειστευμένων εἰς αὐτὸν ἀδελφῶν. Εἷς φιλικὸς λόγος ἢ χαιρετισμὸς καθ' ὁδὸν ἀνοίγει πολλάκις τὴν ὁδὸν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους.

21. Alexis Carrel, Ἡ προσευχή, μετάφρ. Ἰ. Παναγιωτίδου, Κωνσταντινούπολις 1947, σ. 21-22 (ἡ μτφρ. ἐκδόσεων Κ. Κακούλιδου, σελ. 24).

ἐξ αὐτῆς θὰ προέλθουν, τὰς ἐμπιστευόμεθα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύριον μετὰ τὴν προσευχὴν νὰ τὰς ἀξιοποιήσῃ Ἐκεῖνος, πρὸς φρουρήσιν τῆς Ἀμπέλου, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ Αὐτοῦ.

Ἐπισημασθε δὲ κατ' οἶκον ἐπισκέψαι παρέχεται εἰς τὸν λαϊκὸν συνεργάτην τοῦ ἱερέως, ὅταν οὗτος ἀναλαμβάνῃ νὰ φέρῃ προσωπικῶς εἰς τὰς οἰκογενεῖας μίαν ποιμαντικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἱερέως ἢ οἰοδῆποτε ἄλλο φυλλάδιον ἢ ἔντυπον, διανεμόμενον ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἐπιστολὴ ἢ τὸ φυλλάδιον τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ρίπτεται ὑπὸ τὴν θύραν ἢ νὰ στέλλεται ταχυδρομικῶς. Διὰ τῆς προσωπικῆς ἀπ' εὐθείας διανομῆς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἢ οἰοδῆποτε ἐντύπου δημιουργεῖται ἐξαιρετος εὐκαιρία προσωπικῆς ἐπαφῆς καὶ διαλόγου.

Αἱ ποιμαντικαὶ ἐπιστολαὶ ἢ τὰ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διανεμόμενα ἔντυπα δέον νὰ μεταφέρονται εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς ἑνορίτας, ἔστω καὶ ἐὰν οὗτοι περιφρονοῦν ταῦτα. Ἡ ὑπὸ τῶν λαϊκῶν παράδοσις τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστολῆς ἢ τοῦ ἐντύπου εἰς τοὺς λοιποὺς ἑνορίτας πρέπει πάντοτε νὰ συνδυάζεται μετὰ τῆς μεταδόσεως προσωπικοῦ χαιρετισμοῦ πρὸς αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ ἱερέως.

Τὰ λαϊκὰ στελέχη τοῦ ἔργου τῆς ἑνορίας δεικνύουν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον δι' ἐκείνους, οἵτινες τὸ πρῶτον ἔρχονται εἰς τὴν περιοχὴν των. Ἐπισκέπτονται αὐτοὺς καὶ λέγουν εἰς αὐτοὺς τὸ «καλῶς ὤρισατε» ἐκ μέρους τοῦ ἱερέως καὶ τῆς ἑνορίας, εἰς τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν δὲν ἐπισκέπτεται αὐτοὺς αὐτὸς οὗτος ὁ ἱερεὺς. Γενικῶς οἱ νεοερχόμενοι εἰς τὴν ἑνορίαν πρέπει νὰ γνωρίσουν τὴν ὁδόν, ἵνα ἐνταχθοῦν ἁρμονικῶς εἰς τὴν ὀργανικὴν ὁλότητα τῆς ζωῆς τῆς ἑνορίας.

Ὡσαύτως οἱ λαϊκοὶ βοήθοι τοῦ ἑφημερίου ἐπιδιώκουν τὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν λοιπῶν ἑνοριτῶν καὶ εἰς πλείστας ἄλλας παρουσιαζομένας εὐκαιρίας. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Κύριον, ἥτις καθίσταται ἐνεργὸς ἐν τῇ ἀγάπῃ πρὸς τὸν ἀδελφόν, ἀποκαλύπτει καὶ δεικνύει τὰς εὐκαιρίας ταύτας (Πρβλ. Α' Ἰωάν. 8', 7-21).

Ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην τῶν οἰκογενειῶν τῶν συνενοριτῶν εἶναι σπουδαῖον σημεῖον ἐπαφῆς. Οὕτως ὁ λαϊκὸς συνεργάτης τοῦ ἱερέως ἐκφράζει τὰς εὐχὰς του διὰ τὴν ὀνομαστικὴν ἑορτὴν ἢ ἄλλο τι ἱωβηλαῖον ἢ ἑορταστικὸν συμβάν των ἐμπειπιστευμένων εἰς αὐτόν, ἐπισκέπτεται τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀσθενεῖς ἢ τεθλιμμένους, παρακολουθεῖ τὰς κηδεῖας κ.λπ. Γενικῶς πανταχοῦ, ἐνθα ἡ συμμετοχὴ εἰς τὰς συναισθηματικὰς καταστάσεις τοῦ συνανθρώπου γίνεται μετ' εὐχαριστίας καὶ ἐγνωμοσύνης δεκτῆ, οἱ συνεργάται τοῦ ἑφημερίου δέον νὰ δίδουν τὸ παρόν των²².

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

(Συνεχίζεται)

Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

22. Gemeinsamer Auftrag-Gemeinsame Sorge (Zum Dienst des Laienhelfers), Seelsorsorge Verlag, Freiburg im Breisgau 1965, σ. 9-11.

Ἐπὶ τῇ 30ῇ ἐπετείῳ ἀπὸ τοῦ θανάτου του.

(†) Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Α΄

Γ΄.

ΟΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ*

Μποροῦσε τότε νὰ γυρίσῃ στὴν Πατρίδα καὶ νὰ ἀναλάβῃ ἓνα τομέα ζωῆς, σὰν δάσκαλος ἢ ὑπάλληλος, καὶ στὴν Πόλι ἀκόμη. Δὲν νόμισε, ὅμως, ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ ἐκεῖ. Ἡ δίψα τῆς φιλομαθείας του ἦταν κορυφωμένη. Παρὰ τὴν ἀμετρη φτώχεια του, ξεκίνησε γιὰ τὴν Ἀθήνα, γιὰ τὸ Πανεπιστήμιο, ποῦ γιὰ τοὺς ὑποδούλους, τοὺς ἀλυτρώτους, ἦταν πράγματι, ὅπως τὸ χαρακτήρισε ὁ ποιητής, τὸ ἄσβεστο καὶ φλογερὸ καμίνι. Καὶ ἐκεῖ γράφτηκε στὴν Θεολογικὴ Σχολή (1889), ἀναζητώντας «τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα» στὶς μέτριες ἱεροψαλτικὲς του γνώσεις.

Βρῆκε ἓνα δωμάτιο. Μιά σκοτεινὴ τρύπα, σχεδόν, στὴν ὁδὸν Σόλωνος, ὅπου καὶ ἐγκαταστάθηκε. Ὑστερὰ ἀπὸ χρόνια, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, διηγεῖτο ὅτι τὸ δωμάτιό του αὐτὸ ἦτο πάνω ἀπὸ τὴν ἐξώπορτα καὶ ὅτι ἐντὸς τῶν μισθωτικῶν του ὑποχρεώσεων εἶχε καὶ τὸ ἀνοιγμά της. Ὅταν κτυποῦσε τὸ «ρόπτρον» ἢ τὸ καμπανάκι, εἶχεν ὑποχρέωσι νὰ βγάξῃ τὸ κεφάλι ἀπὸ ψηλά, νὰ ἐρωτᾷ «ποῖός εἶναι» καὶ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν εἴσοδο ἀνοίγοντας τὴν πόρτα.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ δωματιάκι, χωρὶς ἀνέσεις, μὲ τὸ ἀδύνατο καὶ τρεμάμενο φῶς τοῦ κεριοῦ ἢ τῆς λάμπας, ὁ νεαρὸς φοιτητὴς διάβαζε, διάβαζε, διάβαζε... Καὶ ἀκόμα, ἐκεῖ συνέγραψε τὸ πρῶτο του ἔργο, τὸ πρῶτο τῆς σειρᾶς ἑκατοντάδων ποῦ θὰ ἀκολουθοῦσαν καὶ ποῦ ἀφιέρωσε στὴν ἀγαπημένη του Πατρίδα, τὴν Μάδυτο (1890) καὶ στὴν ἱστορία της, κάτω ἀπὸ τὴν ὀδηγία τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σπ. Λάμπρου.

Ἡ φτώχεια του ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ὅπου μόνος του πόρος ἦταν οἱ γλίσχρες ἀποδοχὲς τοῦ ἱεροψάλτου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Φωτεινῆς Ἰλισσοῦ, εἶχεν ὑπερβῆ τὰ ὅρια τῶν συνήθων στερήσεων.

Ὑστερὰ ἀπὸ χρόνια, Ἀρχιεπίσκοπος, Ἀκαδημαϊκὸς καὶ ἀναγνωρισμένη ἀπὸ ὅλους ἀξία, ἔλεγε σὰν σὲ μονόλογο.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 728 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

— «Κάποιος δημοσιογράφος μου ἐζήτησε σήμερα νὰ τοῦ ἀφηγηθῶ πῶς ἐπέρασα τὰ φοιτητικά μου ἔτη! Γράφει, μοῦ εἶπε, τὸν βίον διαφόρων ἀνδρῶν! Τοῦ ἀπήνησα ὅτι ἔχω πολλὴν ἐργασίαν! Τί ἤμποροῦσα νὰ τοῦ εἰπῶ, ὅτι ἔτρωγα μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν; Δὲν θὰ μ' ἐπίστευε... Παρὰ ταῦτα, ὅμως, ἤμην καλὸς φοιτητής! Πολὺ καλλίτερος ἀπὸ πολλοὺς πού εἶχον κατὰ μῆνα πλουσίας καὶ ἀκόπους πατρικὰς παροχὰς!...».

Καὶ μέσα στῆς προσπαθείας αὐτῆς τὸν τρομακτικὸν ἀγῶνα, τὸ φοβερὸ ἄγγελμα τῆς τραγικῆς ἀσθενείας τοῦ ἱερέως πατέρα του, πού ἔπαθε ἀπὸ τὴν ἐξοντωτικὴ ἀσθένεια τοῦ Πάρκινσον, ἔφθασε σὰν κεραυνός! Πόσο θὰ ἔπρεπε νὰ στηλώσῃ τὰ πόδια του, γιὰ νὰ κρατηθῇ καὶ νὰ μὴν πέσῃ... .

— «Γύρισε, παιδί μου, στὴν Πατρίδα! Εἶμαι ἄρρωστος! Πρέπει νὰ σταματήσῃς τίς σπουδές σου καὶ νὰ ἀναλάβῃς τὴν προστασία τῆς οἰκογενείας μας» — ἔγραφε τὸ θλιβερὸ γράμμα ἀπὸ τὴν συννεφιασμένη Μάδυτο.

— «Πατέρα, σὲ παρακαλῶ, κρατήσου ἀκόμα. "Ὅσο μπορεῖς! Μὴν κόψῃς τὸ μῆλο ἀπὸ τὴν μηλιά προτοῦ ὠριμάσῃ!" — ἦταν ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀνθρώπου πού πίστευε στὸ μέλλον, στὸν ἑαυτό του, στὴν ἀξία του καὶ στὴν δύναμι τῆς θείας ἐπικουρίας!

Καὶ δὲν κόπηκε τὸ μῆλο ἀπὸ τὴν μηλιά, γιατί ὁ Κύριος, ὁ προστάτης τῶν φτωχῶν καὶ ὄλων αὐτῶν πού με τὴν θαυματουργικὴ γέφυρα τῆς προσευχῆς Τὸν προσεγγίζουν, ἔλθε γρήγορος βοηθός.

Ὁ βυζαντινολόγος καὶ θεολόγος καθηγητῆς Γεώργιος Λαμπάκης, πού χάρις στίς γενικὲς καὶ εἰδικὲς σπουδές του στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Γερμανία ἐγένεν ὁ πρῶτος Ἐφορος τῶν χριστιανικῶν ἀρχαιοτήτων καὶ ἰδρυτῆς τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας καὶ τοῦ Μουσείου τῆς καὶ πού μαζὶ με τίς ἐργασίες του γιὰ τὴν διάσωσι τῶν ψηφροπημάτων τῆς Μονῆς τοῦ Δαφνίου εἶχε συγγράψῃ τὸ πρῶτο του ἔργο «Χριστιανικὴ Ἀρχαιολογία τῆς Μονῆς Δαφνίου», βρισκόταν στὴν ὑπηρεσία τῆς Βασιλείσσης Ὀλγας, σὰν ἰδιαιτέρος γραμματεὺς τῆς, σὲ ἡλικία, τότε, 35 ἐτῶν.

Ἐκκλησιάζομενος στὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς Ἐπισκοπῆς, ὅπου ἔψαλλε ὁ Χρυσόστομος, πού διακρινόταν ὀψωδῆποτε γιὰ τὸ ἦθος καὶ τὴν εὐλάβειά του, ἂν ὄχι τόσο γιὰ τὴν φωνὴ καὶ τὴν ἄρθρωσί του, ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὸν ἱεροψάλτη φοιτητῆ, γιὰ τίς σπουδές του καὶ τὴν ἀπειρὴ φτώχεια του. Ἦταν ὁ δάκτυλος Ἐκείνου, πού ἀκούει τὴν θερμὴ προσευχὴ αὐτῶν πού ἐξαντλημένοι ἀπὸ τῆς ζωῆς τὸν κάματο, περνοῦν ἀπὸ τὴν ἀγία γέφυρα τῆς θλίψεως.

Καὶ στὴν ἀρχὴ μὲν τὸν προσέλαβε σὰν φύλακα καὶ ὑπάλληλο τοῦ Χριστιανικοῦ Μουσείου, ὕστερα δέ, βρίσκοντας τὴν κατάλληλην εὐκαιρίαν, τοῦ χάρισε τὰ μεγάλα φτερά τῆς ἀνόδου καὶ ἔτσι ἔγινε ὄργανο τῆς Θείας Προνοίας.

Ἡ φιλόπτωχος — καὶ «ἀγία», ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Χρυσόστομος τὴν ἀπεκάλεσε¹ — Βασίλισσα Ὀλγα ἐξέφρασε πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀναλάβῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς, γιὰ νὰ σπουδάσῃ στὶς Θεολογικὰς Ἀκαδημίαις τῆς Ἁγίας Ρωσίας, τὸν ἐπιμελέστερο μεταξὺ τῶν πτωχοτέρων φοιτητῶν τῆς Θεολογίας. Καὶ ὁ Λαμπάκης δὲν δίστασε νὰ προτείνῃ στὴν Βασίλισσαν τὸν προστατευόμενό του. Καὶ ὅταν κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν μεγάλη βασιλικὴν εὐδοκίαν γιὰ τὴν παροχὴ αὐτῆς τῆς ὑποτροφίας, ἔσπευσε ν' ἀνακοινώσῃ τὸ συνταρακτικὸ γεγονός πρὸς τὸν κατάπληκτο Χρυσόστομο, δηλώνοντάς του τὴν ἐπιθυμίαν τῆς Μεγαλειοτάτης νὰ τὸν γνωρίσῃ.

Τότε, χρειάστηκε ὁ νεαρὸς φοιτητὴς ν' ἀντιμετωπίσῃ πέραν ἀπὸ τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν συγκίνησίν του καὶ μία ἀκόμη μικρὴ δυσκολίαν. Ἐπρεπε νὰ ἀναζητήσῃ ροῦχα. Ροῦχα δανεικά, κατάλληλα γιὰ τὴν μεγάλην παρουσίαν. Ἐπὶ τέλους, ὅμως, βρέθηκαν καὶ αὐτὰ ἀπὸ καλοὺς φίλους, γιὰ ν' ἀνοιχθῇ καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ὁ δρόμος πρὸς τὴν ἀνοδο καὶ νὰ γίνῃ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ὑποψηφίου μπροστὰ στὴν ἀγαθὴ Βασίλισσαν ποὺ ἔδωκε τὴν τελικὴν συγκατάβασι.

Πρέπει νὰ ἦταν ἡ ἐποχὴ τοῦ Πάσχα, ὅταν ἔγινε δεκτὸς ἀπὸ τὴν Βασίλισσαν. Γιατὶ ἡ ἀγία ἐκείνη ψυχὴ, στὴν πρώτη αὐτῆς συνάντησιν, τοῦ χάρισε καὶ ἓνα βαρὺ, κέρινο στὴν ἐξωτερικὴν του ἐπιφάνειαν καὶ μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ συνηθισμένα, αὐγὸ. Ρωσικῆς κατασκευῆς καὶ θαῦμα τέχνης, τὸ πασχαλιάτικο αὐτὸ δῶρον εἰκόνιζε ἀπ' ἕξω ἀριστοτεχνικὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. Δὲν ἦταν συνηθισμένο. Εἶχε κάτι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῆς Αυτοκρατορικῆς Ρωσίας καὶ ἀπὸ τὸ ἄρωμα τῆς καλωσύνης τῆς χριστιανῆς ἐκείνης Ρήγισσας.

Ὁ νεαρὸς προστατευόμενος τὸ πῆρε μ' εὐγνωμοσύνην καὶ — ποῦ ἄλλοῦ; — τὸ τοποθέτησε κοντὰ στὰ εἰκονίσματα. Ἔτσι, ἀκολούθησε τὴν μαδυτινὴν, γιὰ τὸ πασχαλινὸν, τὸ εὐλογημένον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν αὐγὸ συνήθεια, αὐτὸ ποὺ χάριζε τὴν Λαμπρὴν, μὲ τὸ χέρι του, ὁ Πατριάρχης ἢ ὁ Δεσπότης. Συμβόλιζε γι' αὐτὸν τὴν χάριν τῆς Θείας Προνοίας, μὲ τὴν εὐεργεσίαν τῆς ἀγίας

1. Βλ. προσφώνησιν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου ὡς Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὸν Βασίλεα Γεώργιον, ἐπὶ τῇ ἐπανάδῳ του εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Βασιλίτσας, πού «θ' ἄφηνε τὸ μῆλο νὰ ὠριμάσῃ πάνω στὴ μηλιά».

“Ὅταν ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ ἔμαθε τὶς βάσεις τῆς Ρωσικῆς, ξεκίνησε στὰ 1891 γιὰ τὴν Ἁγία Ρωσία, γιὰ τὶς μεγάλες θεολογικὲς σπουδές, πού θὰ τὸν ἀναδείκνυαν, μὲ τὴν ἐπιμέλειά του, διακεκριμένον ἐπιστήμονα καὶ διεθνή ἐπιστημονικὴ κορυφή.

Ἡ ὑποτροφία του ἦταν πράγματι βασιλική. Ἀληθινὴ ἐξ ὕψους σωτηρία. Ἐκεῖνος, ὅμως, δὲν ἀπέβλεπε πρὸς τὴν εὐμάρειά του, θυμόνταν ὅτι ἐκεῖ ἐπάνω, στὴν Πατρίδα, οἱ δικοὶ του ὑπέφεραν. Δὲν ξεχνοῦσε ἀπὸ ποῦ ξεκίνησε καὶ ποιά δυστυχία ἄφηνε πίσω του. Δὲν ἔφευγε ἀπὸ τὰ μάτια του ὁ παρκινσονικὸς πατέρας μὲ τὴν πολυμελῆ οἰκογένεια πού ζητοῦσε βοήθεια. Καὶ μ' αὐτὲς τὶς σκέψεις πῆρε ἡρωϊκὲς ἀποφάσεις. Τὴν ὑποτροφία θὰ τὴν ἔκοβε στὰ τρία. Τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ σύνολο θὰ ἔστελνε στὸ σπίτι. Μὲ τὸ ἄλλο μισὸ θὰ ἔπαιρνε μαζί του, ἐκεῖ στὴν Ἁγία Ρωσία, τὸ μεγαλύτερό του ἀδελφὸ Δημοσθένη, γιὰ νὰ σπουδάσῃ κι' αὐτὸς γιατρὸς καὶ νὰ μὴν μείνῃ παραπονεμένος στὰ ὄρια τῆς μικρῆς Μαδύτου. Συνηθισμένους ἦταν στίς στερήσεις. Τί κι' ἂν ἐστερεῖτο γιὰ λίγο ἀκόμη; Πλούσιος αἰσθάνεται κανεὶς ὄχι μὲ ὅσα περισσότερα κερδίζει, ἀλλὰ μὲ ὅσα ὀλιγώτερα ξοδεύει.

Τὴν κατάτμησι αὐτῆ τῆς βασιλικῆς ὑποτροφίας τὴν στοχάσθηκε σὰν ὑποχρέωσι. Σὰν κάτι τὸ φυσικὸ, γιὰ κάθε μέλος μιᾶς οἰκογενείας, πού στηρίζεται μόνον ὅταν ὁ ἓνας θυσιάζεται γιὰ τοὺς πολλοὺς καὶ οἱ πολλοὶ γιὰ τὸν ἓνα.

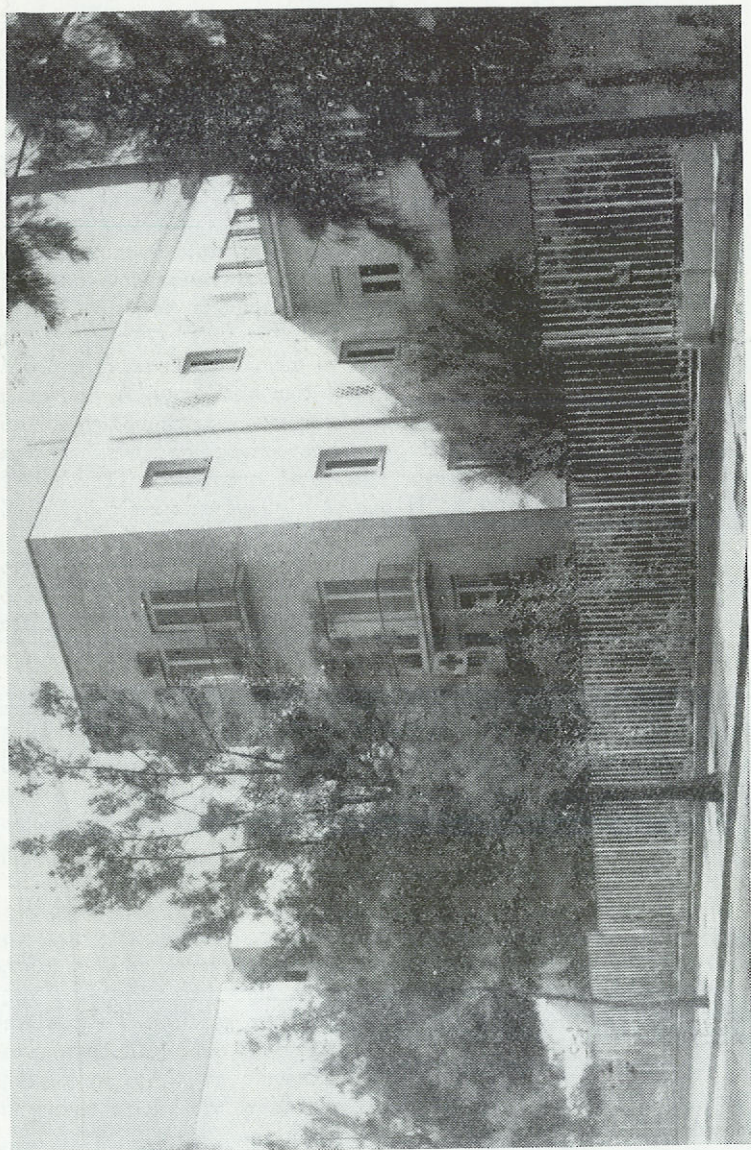
Ἔτσι, ὅταν κάποτε, ὕστερα ἀπὸ χρόνια, Ἀρχιεπίσκοπος, ἔδωκε τὸ Πάσχα σὲ κάποιον μικρὸν ἐπαρχιώτη μιὰν ἀρκετὰ γενναία χρηματικὴ ἐνίσχυσι καὶ ὅλων τυχαῖα τὸν συνάντησε ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες καλοντυμένον χάρις στὰ χρήματα τῆς βοηθείας του, ἀγανακτισμένος εἶπε :

— Αὐτὸς εἶναι πολὺ ἀνόητος! Ἄντὶ νὰ στείλῃ εἰς τὸ χωρίον του τὰ χρήματα πού τοῦ ἔδωκα καὶ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν πτωχὴν μητέρα του, προὔτιμησε τὴν εὐμάρειάν του!

Κοντὰ στὸν ὑδάτινο δρόμο γιὰ τὴν Ρωσία βρισκόταν ἡ Μάδυτος. Ἐπρεπε νὰ χαιρετίσῃ, περνώντας, τοὺς δικούς του, τὸν γέροντα πατέρα του, τὴν μητέρα του, τὴν γιαγιά του, τ' ἀδελφία του. Στάθηκε ἐκεῖ. Τοὺς ἀφῆκε τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ πρῶτα χρήματα τῆς ὑποτροφίας καὶ ὅ,τι ἄλλο πολῦτιμο εἶχε. Τὸ βασιλικὸ δῶρο, τὸ αὐγὸ, ἐκεῖ πῆρε τὴν θέσι του στὸ μαδυτινὸ εἰκονοστάσι, ἀφοῦ στὴν ἐπιφάνειά του εἰκόνιζε τὴν Ἀνάστασι. Πῆρε μαζί του τὸν ἀδελφὸ του τὸν Δημοσθένη, γιὰ νὰ σπουδάσῃ κι' αὐτός. Καὶ μὲ τὶς εὐχὰς ὄλων ἀνεχώρησε.

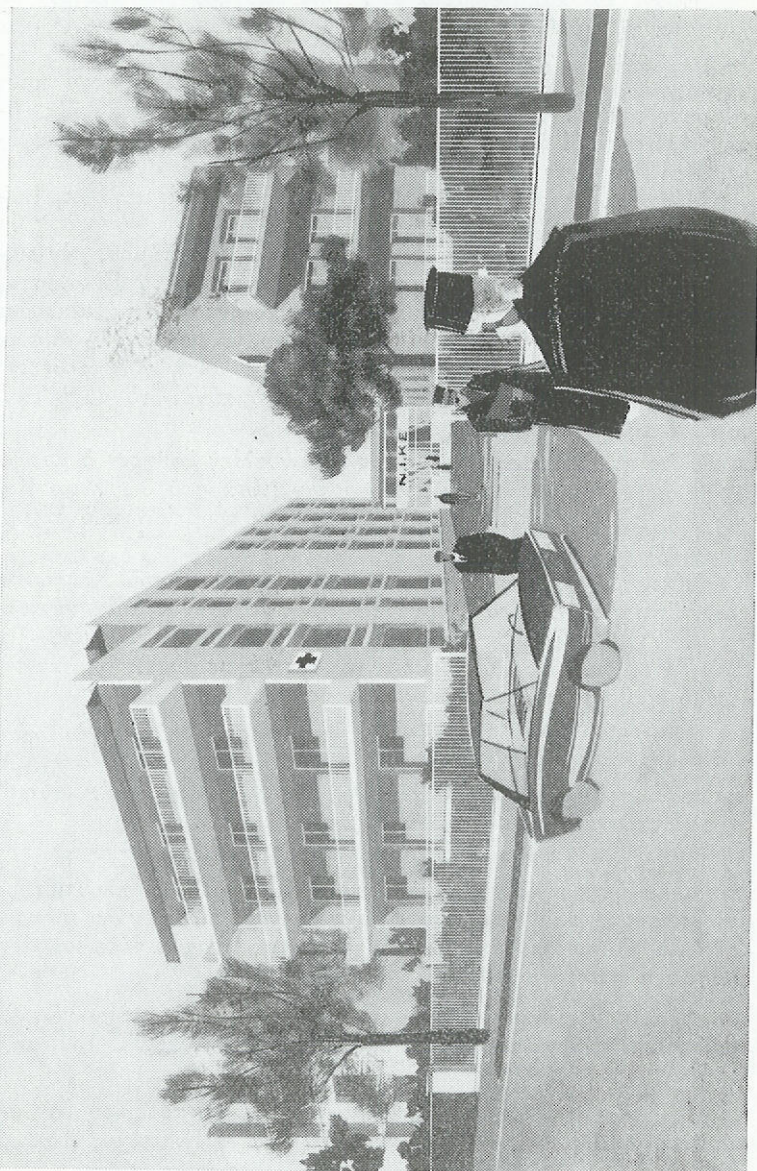
(Συνέχεια εἰς τὴν σελ. 754)

ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ

Τὸ παλαιὸν κτίριον, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἑποίου θὰ ἀνεγερθῇ τὸ Νοσηλευτικὸν Ἰδρυμα Κληρικῶν Ἑλλιάδος (Ν.Ι.Κ.Ε.).

ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ἀνεγερθὸν κτίριον τοῦ Ν.Ι.Κ.Ε., τοῦ ὁποῦ οὐ παρὰ τῆ Ἐθνικῆ Τραπέζῃ Ἑλλάδος (ὑποκατάστημα Νεμπόλεως) ἀνοίγει Λογαριασμὸς ἔχει τὸν ἀριθμὸν 480057.

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 751)

Ἐφυγε καὶ κάποτε, μετὰ ἀπὸ μῆνες, ἄργησαν νὰ φθάσουν τὰ χρήματα τῆς μισθῆς ὑποτροφίας στὴ Μάδυτο. Καθυστέρησις στὰ βαπόρια ἐκείνης τῆς ἐποχῆς καὶ κακὴ ὀργάνωσις τοῦ «κατ' εὐφημισμὸν» Ταχυ-, ἀλλὰ πράγματι Βραδυδρομείου, ἦταν κατὰ τὸ συνηθισμένο. Τὸ στομάχι, ὅμως, δὲν σηκώνει ἀναβολές, ὅπως καὶ ὅλες οἱ ἄλλες βιαστικὲς ἀνάγκες. Ἡ οἰκογένεια ὑπέφερε. Καὶ δὲν ἦταν ἓνα καὶ δύο στόματα...

Μέσα στὴν ἀπελπισία τους, ὅλοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἐκέτευαν τὴν ἐξ Ὑψους βοήθεια...

Κάποια μέρα, ἡ Εὐθαλία, ἀδελφὴ τοῦ Χρυσοστόμου, σὰν καλὴ νοικοκυρά, σκέφθηκε ὅτι ἔπρεπε νὰ ξεσκονίσῃ τὸ Εἰκονοστάσι. Ἐνῶ ἔκαμνε τὸ νοικοκυριό της, ταυτόχρονα, παρακαλοῦσε τὴν Παναγία, τὴν «χαρὰ τῶν θλιβομένων», νὰ τοὺς βγάλῃ ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἀδιέξοδο... Καὶ τότε... — Ἄχ! αὐτὴ ἡ ἀπροσεξία! — σκουπίζοντας τὴν Εἰκόνα, ἔσπρωξε τὸ αὐγὸ, τὸ αὐγὸ ἐκύλισε, ἔπεσε καὶ φυσικά... ἔσπασε!

Τότε στ' αὐτιά τῆς τρομαγμένης Εὐθαλίας ἔφθασεν ὁ μεταλλικὸς ἤχος νομισμάτων ποὺ ξεχυνόταν μέσα στὸ δωμάτιο. Κάτω στὸ πάτωμα γυάλιζε τὸ χρυσάφι τῶν ρουβλίων ποὺ ἔκρυβε τὸ αὐγὸ!...

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ, ἡ Κατίνα, ἄλλη ἀδελφὴ τοῦ Χρυσοστόμου, ἔφτιαξε ἓνα ὠραῖο ἐργόχειρο. Πάνω στὸ ὕφασμα κέντησε γύρω — γύρω μιὰ ὠραία γκιρλάντα καὶ στὴ μέση τίς λέξεις «Ἐχει ὁ Θεός!»). Πόσο θάπρεπε αὐτὲς τίς λέξεις νὰ τίς ἔχη κεντήσει ὁ καθένας μέσα στὴν σκέψι του...

Φοιτητῆς στὴν Ἀγία Ρωσία, προχωροῦσε μὲ γοργὰ βήματα στοὺς ἀνηφορικοὺς δρόμους τῆς Ἐπιστήμης, τόσον στὴν Ἀκαδημία τοῦ Κιέβου (1891-1893), ὅσον καὶ στὴν Ἀκαδημία τῆς Πετροπόλεως (1893-1895).

Σ' ἐκείνη τὴν τετραετία τῆς μεγάλης προσπαθείας, σὲ ξένο τόπο, μὲ ξένη γλῶσσα, δὲν ἄφησε ἡμέρα χωρὶς νὰ πλουτίζῃ τίς γνώσεις του. Καὶ ἀκόμη, προαναγγέλλοντας τὸν μεγάλο συγγραφέα μὲ τὰ ὑπερπεντακόσια συγγράμματα, ἔγραψε τότε καὶ ἐδημοσίευσεν τὰ ἔργα του:

1. Ἡ σημασία τῆς Θρησκείας ἐν τῷ καθόλου βίῳ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν (Ἀνάπλασις Στ'. 1893, ἀριθμ. 131, 132) καὶ

2. Τὰ συγγράμματα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ φιλολογικῆς ἐπόψεως ἐξεταζόμενα. (Ἐναίσιμος διατριβὴ τοῦ στὴ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Πετροπόλεως).

Δὲν περιορίστηκε ὅμως στὸν Θεολογικὸ καὶ ἱστορικὸ τομέα ἢ δρᾶσις τοῦ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Εἶχε τὴν ἐπέκτασί της καὶ στὸν ἔθνικόν. Πίστεψε πὼς εἶχε καθῆκον, σὰν Ἑλληνας, νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνὴν του, ἐκεῖ, στὴν Πετρούπολι, στὴν καρδιὰ τῆς ἀχανοῦς Ρωσίας, κατὰ τῆς... ρωσικῆς προπαγάνδας, πού — καλὴ ὥρα σὰν καὶ σήμερα — δροῦσε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐπεκτατικά, μὲ ἀφθονο χρυσάφι καὶ πού εἶχε, στὴν Παλαιστίνη, δημιουργήσει μὲ τὸ Παλαιστινιακὸ ζήτημα καὶ «ἐθνικὴ ἀραβικὴ συνείδησι» στοὺς Ἀραβοφόνους Ὀρθοδόξους, πού ἕως τότε πίστευαν, ὅπως καὶ εἶναι, ὅτι ἦταν Ἑλληνες μὲ ἐντόπιες ἐπιμιξίες πού εἶχαν χάσει μετὰ τὴν ἀραβικὴ κατάκτησι τὴν ἑλληνικὴ τους γλῶσσα.

Ὑψώνοντας φωνὴν γιὰ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὁ ἐνοχλητικὸς αὐτὸς ξένος, πού πίστευε ὅτι «φίλη μὲν ἡ Ρωσία, φιλέτρα δ' ἡ ἀλήθεια», εἶχε τὴν πεποιθήσι μέσα στὴ νεανικὴ του ἀφέλεια ὅτι μόλις θὰ ἐδιαβαζόνταν τὸ ἄρθρο του, οἱ πάντες θὰ ὑπεκλίνοντο μπροστὰ στὴν ἐπιστημονικὴ ἀνάλυσι καὶ θὰ σταματοῦσαν τὴν ἀνθελληνικὴ τους στάσι. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν, ὅπως συμβαίνει συχνά, ἐντελῶς ἀντίθετο. Ὁ Χρυσόστομος συνελήφθη καὶ ἐγεννήθη ζήτημα ἀπελάσεώς του. «Αὐτὸ τώρα ἔλειπε! Νὰ ἔρχωνται οἱ Ἑλληνες ἀνάμεσά μας καὶ νὰ μᾶς καταστρέφουν τὰ σχέδια!».

Τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ θὰ ἔμενεν ἄγνωστο στὴν μακρυνὴ Ἀθήνα. Ἔλα, ὅμως, πού ὁ κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Πετροπόλεως ἤθελε, σώνει καὶ καλά, νὰ φανῆ εὐάρεστος στὴν Βασίλισσα Ὀλγα! Ἠξευρε πὼς ὁ Χρυσόστομος ἦταν προστατευόμενός της καὶ πίστευε ὅτι ἀναφέροντας πρὸς αὐτὴν ὅτι μὲ τὴν ἐπέμβασί του κατώρθωσε νὰ ἀφήσῃ ἡ Ἀστυνομία ἡσυχον τὸν Χρυσόστομο καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀπέλασι, θὰ πετύχαινε κανένα παράσημο, γιὰ νὰ στολίσῃ τὸ στήθος του!

Κάθησε λοιπὸν καὶ τῆς τὰ περιέγραψε ὅλα «μὲ τὸ νῦ καὶ μετὸ σῖ», προσθέτοντας καὶ ὀλίγο ἀλατοπίπερο καὶ ἐπέτυχε νὰ τὴν κἀνῃ... «ἐξω φρενῶν» ἐναντίον του!... Ἐδημιούργησε θέμα ἀνακλήσεως τοῦ ἐπικινδύνου ἐπαναστάτου. Ἐκείνη τὸν ἔστειλε ἐκεῖ γιὰ νὰ σπουδάσῃ, κι' αὐτὸς ἠσχολεῖτο μὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ Κράτους πού τὸν φιλοξενοῦσε.

Ὁ Θεός, ὅμως, εἶχε δώσει τὸν λόγο του, ὅπως ἔλεγε ὁ Κολοκοτρώνης. Κι' ἐφ' ὅσον τὸν ἔδωκε, ἀδὲν τὸν ἔπαιρνε πίσω».

Μπῆκε στὴ μέση πάλιν ὁ Λαμπάκης κι' ἔτσι κατώρθωσεν ὁ Χρυσόστομος νὰ ἀποτελειώσῃ τὶς Θεολογικὰς του σπουδὰς.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Ι. ΝΕΑΜΟΝΙΤΑΚΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΣΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

ΝΘ. Γιατί μπαίνοντας στην Ἐκκλησία μ' ὄλη του τὴν ἀκο-
λουθία (ἦτανε δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ Θεοφανείων, πού και σ' αὐτὴν
μαζεύεται κόσμος πολὺς) ἀνακατώθηκε μὲ τὸ πλῆθος, καὶ καθιέ-
ρωσεν, ἔτσι, τὴν ἔνωση. Κι' ἀξίζει νὰ μὴν παραλείψω κι' αὐτό.
Γιατὶ σὰν μπῆκε μέσα, καὶ συνταράχθηκεν ἡ ἀκοή του ἀπὸ τὶς
ψαλμωδίες πού ἔφθαναν ὡς τ' αὐτιά του καὶ τὰ κτυποῦσαν, κι'
ἀντίκρουσε τὴν κοσμοθάλασσα, κι' ὄλη τὴν τάξη πού ἐβασίλευε,
καὶ γύρω ἀπὸ τὸ ἅγιο βῆμα, καὶ γύρω του καὶ κοντά του, πού
αὐτὴ ἔμοιαζε σὰν ἀγγελικὴ μάλλον παρὰ σὰν ἀνθρώπινη· κι' ὁ
μὲν Προκαθήμενος τοῦ λαοῦ νὰ στέκεται ὄρθις — ὅπως ἀναφέ-
ρεται στὶς Γραφές γιὰ τὸν Σαμουὴλ — ἀλύγιστος καὶ στὸ σῶμά
του καὶ στὴν ὄψη του καὶ στοὺς διαλογισμοὺς του, σὰν νὰ μὴ
συνέβαινε τίποτα καινούργιο. Ἀλλά, γιὰ νὰ ἐκφρασθῶ ἔτσι
καλύτερα, ἀκίνητος σὰν κολῶνα καὶ προσηλωμένος στὸ Θεὸ καὶ
στὴν ἀγία τράπεζα, κι' ὅλοι ὅσοι τὸν περιτριγύριζαν νὰ τὸν
κοιτάζουν μ' ἓνα εἶδος φόβου καὶ σεβασμοῦ· σὰν τὰ εἶδε αὐτὰ καὶ
δὲν μπορούσε νὰ συγκρίνη αὐτὰ πού ἔβλεπε, μὲ κανένα ἄλλο
πρότυπο, ἔπαθε κάτι πού εἶναι ἀνθρώπινο. Ἀπὸ τὸ θάμπωμά
του δηλαδὴ καταπλημμύρισε τὴν ὄψη του καὶ τὴν ψυχὴ του
σκοτοδίνη· πρᾶγμα πού δὲν τὸ πῆρε εἶδηση ὁ πολὺς κόσμος.
Κι' ὅταν ἦλθεν ἡ στιγμή πού θάπρεπε νὰ προσφέρῃ τὰ δῶρα,
πού ὁ ἴδιος τὰ εἶχε παραγγείλει, στὴν ἀγία τράπεζα, καὶ κανεὶς
δὲν ἔτρεξε νὰ τὸν βοηθήσῃ, ὅπως συνηθίζονταν, γιὰτὶ ἦτανε
ἄγνωστον ἂν θὰ τὸ δέχονταν, τὴν στιγμήν ἐκείνη γίνηκεν ἀντι-
ληπτὸ τὸ πάθημά του. Γιατὶ ἔκλινε πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τ' ἀριστε-
ρά, κι' ἂν δὲν ἐπρόφθανε νὰ τρέξῃ κάποιος ἀπὸ τὸ ἱερὸ νὰ τὸν
στηρίξῃ μὲ τὰ χέρια του καὶ νὰ σταματήσῃ τὴν περιστροφὴ
του, θάπεφτε λιποθυμισμένος κι' ἀξιοδάκρυτος κατάχαμα. Φθά-
νουν ὡς ἐδῶ...

Καὶ πῶς πρέπει νὰ χαρακτηρίσω τὶς συνομιλίες πού ἔκαμε μὲ
τὸν βασιλεῖ, καὶ μὲ πόση στοχαστικὴ σοβαρότητα τὶς ἔκαμε,
ὅταν κι' ἄλλη μιὰ φορὰ συνεκκλησιάσθηκε μαζί μας, καὶ μπῆκε
μέσα στὸ διακονικὸ κι' ἀντικρύσθησαν καὶ συνωμίλησαν, πρᾶγμα
πού ποθοῦσε μὲ περισσότερην αὐτὸς διάθεση; Πῶς ἄλλοιώτικα
βέβαια, παρὰ φωνές Θεοῦ, πού τὶς ἄκουσε καὶ τὸ περιβάλλον
τοῦ βασιλεῖ, καὶ μεῖς πού εἶχαμε μπῆ μαζεμένα στὸ ἱερό. Αὐτὸ
στάθηκεν ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς συγκατάβασης τοῦ βασιλεῖ στὰ
ζητήματά μας. Κι' αὐτὴ ἡ προσφορὰ διάλυσε, σὰν νᾶτανε κά-

ποιο ρεῦμα, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἐχθροπάθειας πού μᾶς ἐβασάνιζε τότε.

Ξ'. Ὑπάρχει ὁμως κι' ἓνα ἄλλο, πού δὲν εἶναι μικρότερο ἀπὸ ὅσα εἶπα. Ἐπικρατοῦσαν οἱ αἰρετικοὶ κι' ἀποφασίσθηκεν ἐναντίον του ἐξορία, καὶ τίποτα δὲν ἔλειπεν ἀπὸ τὰ ὅσα ὀδηγοῦν σ' αὐτό. Ἡ νύκτα παράστεκε· τ' ἀμάξι ἦτανε καλοσυγυρισμένο· αὐτοὶ πού τὸν μισοῦσαν ἔκαναν θόρυβο, οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἦσαν καταλυπημένοι καὶ ἐμεῖς γύρω ἀπὸ τὸ πρόθυμο ταξιδευτῆ· κι' ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐντιμη αὐτὴν ἀτιμία εἶχαν συμπληρωθῆ. Τί γίνηκε λοιπόν; Τὴν διάλυσεν ὁ Θεός! Γιατὶ αὐτὸς πού ἐπάταξε τὰ πρωτογέννητα παιδιὰ τῆς Αἰγύπτου, ὅταν εἶχεν ἀγριέψει ἐναντίον τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ἴδιος ἔκαμε ν' ἀρρωστήσῃ βαρεια καὶ τὸ παιδί τοῦ βασιλεῖ. Κι' ὅλ' αὐτὰ πόσο νομίζετε γρήγορα; Αὐτὸς τὸ θέλησε νὰ διαταχθῆ ἡ ἐξορία τσ' αὐτὸς ὠρίσει ν' ἀρρωστήσῃ τὸ παιδί κι' αὐτὸς ἔκαμε νὰ πιασθῆ τὸ χέρι τοῦ κακοῦ γραφιά. Κι' ὁ ἅγιος γλύτωσεν ἀπὸ τὸν κίνδυνον· κι' ὁ πυρετὸς πού ἔφερε στὰ σύγκαλά του ἓναν αὐθάδη βασιλεῖ ἔχάρισεν ἓναν ἄνθρωπον εὐσεβῆ. Τί ὑπάρχει δικαιότερο ἢ τί ἀμεσώτερο ἀπ' αὐτά;

Τὰ δὲ ἐπακόλουθα ἦτανε τὰ ἐξῆς· ὑπόφερε τὸ παιδί τοῦ βασιλεῖ καὶ ἦτανε κακὴ ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας του· καὶ μαζὶ του ὑπόφερε καὶ ὁ πατέρας του. Γιατὶ οὐσιαστικὰ τί ἄλλο ἦτανε, παρὰ πατέρας! Κι' ἀπὸ παντοῦ ζητοῦσε βοήθεια, καὶ διάλεγε τοὺς σπουδαιότερους γιατροὺς, κι' ἔκανε διαρκῶς δεήσεις, ὅσες δὲν ἔκαμε ποτέ· καὶ ἦτανε πεσμένος καταγῆς. Γιατὶ τὰ παθήματα ταπεινώνουν καὶ τοὺς βασιλεῖδες, κι' αὐτὸ δὲν εἶναι δόλου παράδοξο. Γιατὶ εἶναι γραμμένο στὰ βιβλία, πὼς κι' ὁ Δαβὶδ προτῆτερα τὸ ἴδιο εἶχε πάθει γιὰ τὸ παιδί του.

Ὅταν λοιπόν δὲν εὗρισκε ἀπὸ πουθενὰ φάρμακο τοῦ κακοῦ, προσέφυγε στὴν πίστιν τοῦ ἀνθρώπου. Κι' αὐτὸς μὲν ὁ ἴδιος δὲν τὸν ἐπροσκάλεσε νάλθη, γιατί ντρέπονταν τὴν ὑπουλη ἀδιαντροπία του, ἀνάθεσε ὁμως σ' ἄλλους ἀπὸ τοὺς περισσότερο δικούς του κι' ἀγαπημένους του, νὰ μεσιτέψουν. Κι' αὐτὸς ἔφθασε παρευθὺς χωρὶς νὰ τ' ἀποφύγῃ, καὶ χωρὶς νὰ ἐναντιωθῆ στὴν περίστασιν, ὅπως θὰ τῶκανεν ὅποιοσδήποτε ἄλλος. Καὶ μαζὶ μὲ τὴν παρουσία του, πῆρε πρὸς τὸ καλύτερο ἢ ἀρρώστια, κι' ὁ πατέρας ἀπόκτησε καλύτερες ἐλπίδες. Κι' ἂν δὲν ἀνακάτωνα τὴ θάλασσα μὲ τὸ γλυκόνερο, μὲ τὸ νὰ προσκαλέσῃ μαζὶ κι' αὐτὸν καὶ φανερώνοντας καὶ πρὸς τοὺς αἰρετικούς ἐμπιστοσύνη, τὸ παιδί του θαῦρισκε τὴν ὑγεία του, καὶ θὰ σώζονταν μὲ τὰ χέρια

τοῦ πατέρα του. Κι' αὐτὴ ἦτανε ἡ πεποίθησι αὐτῶν ποὺ ἦσαν τότε παρόντες καὶ ποὺ μετεῖχαν στὴ ταλαιπωρία.

ΕΑ'. Τὸ ἴδιο δὲ πράγμα, λένε, πῶς συνέβηκε καὶ στὸν ἑπαρχο λίγο ὀργότερα. Τὸν ἐλύγισε κι' αὐτὸν κάποια ἀρρώστια, ποὺ συναπαντήθηκε μὲ τὴν δύναμη τοῦ ἀγίου. Καὶ πραγματικὰ τοὺς φρόνιμους ἀνθρώπους τοὺς σωφρονίζει ἡ δυστυχία, καὶ συχνὰ ἡ ἰακσπάθεια εἶναι ἰαλύτερη ἀπὸ τὴν ἀνεσι. Ὑπόφερε, ἔκλαιε, δυσφοροῦσε, τὸν προσκαλοῦσε, τὸν παρακαλοῦσε, ἔλανά σοῦ ἀπολογηθῶ, φώναζε, δός μου τὴν σωτηρία μου. Καὶ τὴν ἀπόλαυσε λοιπὸν, ὅπως κι' ὁ ἴδιος τ' ὠμολογοῦσε, κι' ἔπειθε καὶ τοὺς ἄλλους, ὅσοι δὲν τῷ ξεραν. Γιατὶ δὲν ἔσταματοῦσε καὶ νὰ θαυμάζει καὶ νὰ διηγίεται τὰ ἔργα του.

ΕΒ'. Καὶ τὰ ὅσα μὲν ἀφοροῦν τὶς σχέσεις τοῦ μ' ἐκείνους τέτοια βέβαια εἶναι, κι' αὐτὴ ἦτανε ἡ κατάληξή τους. Ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ὅμως ἡ ἐξέλιξή τους ἦτανε διαφορετικὴ. Ἡ μήπως πρόκειται γιὰ μικρὰ καὶ μικροὺς ἀγῶνες ἀντιμετώπισε, ἡ δὲν ἐβάσταξε τὶς ἀτυχίες του ἱκανοποιητὰ καὶ μὲ τρόπο ποὺ ταιριάζει σὲ φιλόσοφο, ἡ ποῦ ν' ἀξίζην τὴν σιωπή, ἡ κι' ὄχι μεγάλον ἔπαινο; Ἄλλ' αὐτὸς ποὺ ξεσήκωσε κάποτες ἐναντίον τῶν Ἑβραίων τὸν ἀλιτήριον Ἄδην, ὁ ἴδιος ξεσήκωσε κι' ἐναντίον του τὸν διοικητὴ τῆς περιφέρειας τοῦ Πόντου· μὲ τὴν πρόφασιν μὲν πῶς εἶχεν ἀγανακτῆσει γιὰ κάποιο γύναιον· ἡ ἀλήθεια ὅμως ἦτανε πῶς ὑπεράσπιζε τοὺς αἰρετικούς καὶ καταπολεμοῦσε τοὺς ὀρθόδοξους. Παραλείπω τ' ἄλλα κι' ὅσες καὶ πόσο μεγάλες ἀδιαντροπιῆς ἀποτόλμησε ἐναντίον του· ποῦ εἶναι τὸ ἴδιο νὰ εἰπούμε καὶ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ποῦ ἐναντίον καὶ αὐτοῦ γίνονταν ὁ πόλεμος. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ κυρίως ἐξευτέλισε τελείως τὸν καταφρονητὴν κι' ἐξύψωσε τὸν ἀγωνιστὴν, ἂν βέβαια εἶναι κάτι μεγάλο καὶ ὑψηλὸ ἡ φιλόσοφον διάθεσιν καὶ τὸ νὰ φαίνεται κανεὶς ὅτι εἶναι ἀνώτερος καὶ πῶς νικᾷ μ' αὐτὴ τὸ πλῆθος, αὐτὸ θᾶν ἡ συνέχεια τοῦ λόγου μου.

Μία γυναῖκα ἀπὸ τὶς ἐπίσημες χάρις στὸν ἄντρα της, ποὺ ἦτανε λίγο καιρὸ πεθαμένος, τὴν ἐπίεξε κάποιος σύνοδος τοῦ δικαστή, γιὰ τὴν ἐπρότεινε γάμον, κι' αὐτὴ τὸν ἀπόκρουσε σὰν ἀνάξιό της. Κι' αὐτὴ, μὴν μπορῶντας νὰ βρῆ τρόπο γιὰ νὰ ξεφύγῃ τὴν πίεσίν του, στοχάστηκε κάτι, ποῦ δὲν ἦτανε λιγώτερον τολμηρὸ ἀπὸ συνετό. Κατάφυγε στὴν ἁγία Τράπεζα, κι' ἔκαμε τὸν Θεὸ προστάτη της κατὰ τῆς πείρασίν της. Τί λοιπὸν ἔπρεπε νὰ κάνῃ; Ὡ, σᾶς τὸ ζητῶ γιὰ τ' ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος! — γιὰ νὰ εἰπῶ καὶ κάτι ἀνάμεσα στοὺς ἐπαίνοους μὲ τὸν τρόπο ποῦ

συνηθίζουν στὰ δικαστήρια, ὄχι μόνον ὁ Μεγάλος Βασίλειος, πού καί νομοθέτης ἦτανε σ' ὅλα τὰ τέτοια, ἀλλά κι' ὅποιοσδήποτε ἄλλος ἀπὸ τοὺς πολὺ κατώτεροὺς του στὸ βαθμὸ, πού ἦτανε ὁμως ἱερέας; Νὰ μὴν ἀντισταθῆ, νὰ μὴν τὴν κρατήσῃ, νὰ μὴν τὴν προστατέψῃ ἀπὸ φιλανθρωπία, καὶ πρὸς χάριν τοῦ νόμου πού ἔχει τιμήσει μὲ τὸ προνόμιον αὐτὸ τὰ θυσιαστήρια; Νὰ μὴν θελήσῃ νὰ πάθῃ καὶ νὰ κάνῃ τὰ πάντα προηγουμένως, παρὰ νὰ σκεφθῆ ἀπάνθρωπα ἐναντίον της; Καὶ νὰ καταφρονέσῃ μὲν τὴν ἁγία Τράπεζα, νὰ καταφρονέσῃ δὲ καὶ τὴν πίστη, πού μ' αὐτὴν συντρόφευε τίς ἡμέρας της; — Ὁχι, λέει ὁ παράδοξος δικαστής, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ ἐμπρὸς στὴν ἐξουσία μου, καὶ νὰ γίνουν οἱ Χριστιανοὶ προδότες τῆς νομοθεσίας τους!

Αὐτὸς μὲν ἀπαιτοῦσε, αὐτὴν πού ἰκέτευε γονατιστή, ἐκεῖνος δὲ τὴν προστάτεψε μ' ὅλη του τὴν δύναμη· ἐκεῖνος δὲ ἔκανε σὰν τρελλὸς καὶ στὸ τέλος ἔστειλε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐξουσίας, γιὰ νὰ ἐρευνήσουν τὴν καμαρούλα τοῦ ἁγίου· ὄχι γιατί ἔχρειάσθηκε πραγματικά, ἀλλὰ περισσότερο γιὰ νὰ τὸν ἐξευτελίουν.

Τί λέτε; Νὰ κάνουν ἔρευνα στὸ σπίτι ἐκείνου πού δὲν εἶχε κανένα πάθος, πού τὸν περιτριγυρίζουν καὶ τὸν προστατεύουν ἄγγελοι, καὶ πού διστάζουν νὰ τὸν κοιτάξουν οἱ γυναῖκες; Καὶ δὲν ἀρκέσθηκε μονάχα σ' αὐτό. Ἀλλὰ καὶ πρόσταξε νὰ παρουσιασθῆ ὁ ἴδιος καὶ ν' ἀπολογηθῆ· κι' ὄχι μὲ ἡμερο καὶ μὲ φιλάνθρωπο τρόπο, ἀλλὰ σὰν νάτανε κανένας κατάδικος. Κι' αὐτὸς μὲν παρουσιάσθηκε, ἐκεῖνος δὲ προήδρευε, σὰν βασιλεῦς τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ἔπαρσης. Κ' ἔστεικεν ὄρθιος, ὅπως ὁ Χριστὸς μου, ὅταν τὸν δικάζεν ὁ Πιλάτος· καὶ οἱ κεραυνοὶ ἀργοῦσαν νὰ πέσουν· καὶ τὸ μαχαίρι τοῦ Θεοῦ ἀκονίζονταν ἀκόμη καὶ καθυστεροῦσε· καὶ τὸ τόξο του ἐτενώνονταν μὲν, ἦτανε συγκρατημένο ὁμως, κρυφανοίγοντας τὸν δρόμο πρὸς τὴν μετάνοια, πού αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ.

Παρακολούθησε λοιπὸν κι' ἄλλη διαμάχη ἀνάμεσα στὸν ἀθλητὴ καὶ στὸν διώκτη του. Τὸν διάταξε νὰ πετάξῃ μακριὰ του τὸ κουρέλι πού μ' αὐτὸ ἐτύλιγε τὸν λαιμό του. Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε — Ἄν θέλῃς νὰ βγάλω καὶ τὸ ὑποκάμισό μου ἀκόμη. Ἐφοβέριζε νὰ δείρῃ τὸν ἄσαρκο; Κι' αὐτὸς ἔσκυβε. Νὰ τὸν γδάρῃ μὲ τὰ νύχια; Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε — θὰ μοῦ γιατρέψῃς τὸ σηκότι μου, πού τὸ βλέπεις πόσο μὲ βασανίζει γιατί μὲ τέτοια ξεσχίσματα μοῦ τὸ θεραπεύεις!

(Συνεχίζεται)

Ἐπίδοση ΘΕΟΔΟΣΙΑ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

149. Πολλές φορές συμπίπτει τὴν Κυριακὴ μίᾳ ἑορτῇ δεσποτικῇ ἢ θεομητορικῇ. Κατ' αὐτὴν λέγεται μυστικῶς ὑπὸ τοῦ ἱερέως τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» καθ' ἣν στιγμὴν ψάλλεται ὁ χειρουβικὸς ὕμνος ἢ λέγεται τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...»; Ἡ εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου γίνεται μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἢ τὴν σταύρωσιν πρὸς τὰ ἔμπρὸς κατὰ τὰς περιπτώσεις αὐτάς; (Ἐρωτήσεις Αἰδεσιμ. Δ. Κουρκουλή).

Ὅπως γράψαμε καὶ στὴν ἀπάντησι στὴν ὑπ' ἀριθμ. 101 ἐρώτησι, τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» ἀπαντᾷ μόνον σὲ νεωτέρους κώδικας καὶ ἐντύπους ἐκδόσεις καὶ καθορίζεται νὰ λέγεται κατὰ τὰς Κυριακὰς πρὸ τοῦ Ν' Ψαλμοῦ κατὰ τὴν ψαλμωδία τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου. Τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...», καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γνωρίζω, δὲν μαρτυρεῖται ἀπὸ κανέναν κώδικα, προβλέπεται ὅμως ἢ ἀπαγγελία του ἀπὸ τὰ νεώτερα Ἱερατικά στὴν θέσι τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ...» ἐὰν δὲν τελεῖται ἢ λειτουργία κατὰ Κυριακὴ. Τοῦ Ν' Ψαλμοῦ καὶ κατὰ παλαιότερα χειρόγραφα προηγεῖτο τριπλῆ προσκύνησις πρὸ τῆς ἀγίας τραπέζης ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ διακόνου (Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης 759, 765 καὶ 771), αὐτῆς δὲ τῆς τριπλῆς προσκύνησεως τρόπον τινὰ διακόσμησις εἶναι ἢ ἀπαγγελία τοῦ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ...» κατὰ τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας καὶ τοῦ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...» κατὰ τὰς λοιπὰς. Καὶ τὰ δύο εἶναι προτροπὲς γιὰ τριπλῆ προσκύνησι, τὸ μὲν πρῶτον τοῦ ἀναστάντος Χριστοῦ (σημειώσετε τὴν τριπλῆ ἐπανάληψιν τοῦ ρήματος προσκυνεῖν: « προσκυνήσωμεν... προσκυνούμεν... προσκυνήσωμεν»), τὸ δὲ ἄλλο ἀορίστως τοῦ βασιλέως Χριστοῦ. Αὐτὰ συμπληρωματικῶς πρὸς ὅσα ἐγράφησαν ἐκεῖ.

Ἐπόμενο εἶναι τὰ τόσο λιτὰ στὶς σχετικὰς ὁδηγίαις χειρογράφα νὰ μὴ λεπτολογεῖν γιὰ τίς ἐπὶ μέρος περιπτώσεις, στὶς ὁποῖαι ἀναφέρεται ὁ ἐρωτῶν. Μὲ βᾶσιν ὅμως τὴν ἀρχὴν ποῦ τίθεται ἐκεῖ ἡμπορεῖ νὰ δοθῇ ἢ ὀρθὴ λύσις στὶς παρουσιαζόμενες δυσκολίες. Δηλαδή, ἐφ' ὅσον μίᾳ Κυριακῇ διατηρεῖ τὸν ἀναστάσιμο χαρακτῆρά της, δὲν συμπίπτει μετ' ἄλλα λόγια πρὸς μεγάλη δεσποτικὴ ἑορτῇ, κατὰ τὴν ὁποία νὰ μὴ ψάλλωνται ἀναστάσιμα

τροπάρια, θὰ πρέπει νὰ λέγεται τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» καὶ ἀντιστρόφως. Ἐπὶ παραδείγματι κατὰ τὰ Χριστούγεννα, τὰ Θεοφάνεια, τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, τὴν Πεντηκοστὴν θὰ πρέπει νὰ λέγεται τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν...», ἔστω καὶ ἂν οἱ δύο πρῶτες μεγάλες ἑορτὲς συμπίπτουν μὲ Κυριακὴν. Κατὰ τὴν Περιτομὴν, τὴν Ὑπαπαντὴν, τὸν Εὐαγγελισμόν, ὅπως καὶ καθ' ὅλες τὶς θεομητορικὰς ἑορτὲς ἂν συμπίπτουν μὲ Κυριακὴν τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...». Μεγαλύτερα δυσκολία παρουσιάζει ἡ ἑορτὴ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου, τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ἐπειδὴ καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς ἑορτὲς διατηροῦν κάποιον ἀναστάσιμο χαρακτῆρα καὶ κατὰ τὸν ὄρθρον λέγεται τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ...», νομίζω ὅτι εἶναι ὀρθὸν νὰ λέγεται τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸν χερουβικὸ ὕμνον.

Ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Εὐαγγελίου ἐπάνω στὴν ἁγία τράπεζα καὶ κατὰ τὴν εἴσοδο, ἡ παλαιὰ παράδοσι δὲν ἔχει νὰ μᾶς διδάξῃ τίποτε, ἀφοῦ ἡ τάξις νὰ εἰκονίζωνται στὸ ἐμπρὸς μὲν κάλυμμα τοῦ Εὐαγγελίου ἢ σταύρωσις καὶ στὸ πίσω ἢ ἀνάστασις εἶναι σχετικῶς πολὺ μεταγενεστέρα. Στὰ καλύμματα τῶν χειρογράφων, ἀκόμη καὶ τῶν παλαιότερων ἐντύπων Εὐαγγελισταρίων δὲν ὑπῆρχαν οἱ σημερινὲς παραστάσεις. Καὶ στὶς περιπτώσεις ὅμως πού ἀναφέρεται ἡ ἐρώτησι πρέπει νὰ ἰσχύσῃ ὅ,τι καὶ στὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» κατὰ τὸ χερουβικὸ.

Ἰδιαιτέρα μόνον δυσκολία θὰ σημειωθῇ μόνον στὴν ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ, κατὰ τὴν ὁποία λέγεται μὲν τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ...» κατὰ τὸν ὄρθρον, ἑορτάζεται ὅμως ὁ σταυρὸς τοῦ Κυρίου καὶ στὴν σταύρωσι ἀναφέρεται τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγνωσμα. Στὸν «Ἅγιον Ὄρον» κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τὸ Εὐαγγέλιον τίθεται καὶ φέρεται στὴν εἴσοδο μὲ τὴν σταύρωσι πρὸς τὸ ἐμπρὸς μέρος. Αὐτὸ ἀσφαλῶς εἶναι καὶ τὸ ὀρθότερον.

Μὲ δύο λέξεις θὰ μπορούσαν νὰ συνοψισθοῦν τὰ ἀνωτέρω καὶ προκειμένον γιὰ τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι...» τοῦ χερουβικοῦ ὕμνου καὶ ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ Εὐαγγελίου, στὴν κατωτέρω σύντομον ὑπόμνησι: Ἄν στὸν ὄρθρον λέγεται τὸ «Ἀνάστασιν Χριστοῦ...» θὰ πρέπει κατ' ἀναλογίαν νὰ λεχθῇ καὶ στὸ χερουβικὸ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον νὰ τεθῇ μὲ τὴν ἀνάστασιν πρὸς τὰ ἐπάνω, ἐξαιρέσει μόνον τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Οἱ τυπικὲς διατάξεις καθορίζουν σαφῶς τὸ σχετικὸ σημεῖον τῆς ἀκολουθίας τοῦ ὄρθρου.

150. Πότε δὲν λέγεται κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ; (Ἐρώτησις Αἰδεσιμ. Δ. Δημητροπούλου).

Δὲν ὑπάρχει σχετικὴ διάταξις, ἀλλὰ τηρεῖται ἡ ἐξῆς τάξις ἐκ παραδόσεως: Στὰς μεγάλας δεσποτικὰς ἑορτὰς λέγεται μόνο τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς, ἐφ' ὅσον μόνο αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ κέντρο, περὶ τὸ ὁποῖο ζητεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ στραφῇ ἀποκλειστικῶς ἢ προσοχὴ τῶν πιστῶν. Ἔτσι κατὰ τὰ Χριστούγεννα, τὰ Θεοφάνεια, τὴν Ὑπαπαντῆ, τὸν Εὐαγγελισμό, τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου, τὴν Κυριακὴ τῆς Βαϊφόρου, τὸ Πάσχα, τοῦ Θωμᾶ, τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, τῆς Ἀναλήψεως, τὴν Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Μεταμορφώσεως καὶ κατὰ τὶς μεγάλας ἑορτὲς τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τῆς Ὑψώσεως καὶ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, δὲν θὰ ψαλῆ τὸ ἀπολυτίκιον τοῦ ἁγίου τοῦ ναοῦ. Ἄν ὁ ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τοῦ Κυρίου δὲν λέγεται τὸ ἀπολυτίκιον εἰδικῶς τῆς ἑορτῆς τοῦ ναοῦ (Γεννήσεως, Μεταμορφώσεως, Ἀναστάσεως, Ἀναλήψεως κ.λπ.) κατὰ τὰς περιόδους τῶν ἄλλων δεσποτικῶν ἑορτῶν. Ἄν τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Θεοτόκου ἢ τοῦ Προδρόμου ἰσχύει ὅ,τι προκειμένου περὶ ἄλλου ἁγίου, ἐπὶ πλεόν δὲ κατὰ τὶς θεομητορικὰς ἑορτὲς καὶ τὶς ἑορτὲς τοῦ Προδρόμου δὲν λέγεται τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς στὴν ὁποίαν εἶναι ἀφιερωμένος ὁ ναὸς ἂν αὐτὴ εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν ἀγομένη κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτῆ. Ἐπὶ παραδείγματι, ἂν ὁ ναὸς τιμᾶται ἐπ' ὀνόματι τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς αὐτῆς δὲν θὰ ψαλῆ κατὰ τὸ Γενέσιον ἢ τὰ Εἰσόδια κ.ο.κ., ἂν ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἀποτομῆς τοῦ Προδρόμου τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἑορτῆς αὐτῆς δὲν θὰ ψαλῆ κατὰ τὸ Γενέσιον τοῦ Προδρόμου κ.ο.κ. Ἀσφαλῶς ἡ τάξις αὐτὴ εἶναι καὶ ἡ λογικῶς ὀρθή.

Φ.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Ο “ΑΠΟΔΕΔΕΙΓΜΕΝΟΣ,, ΧΡΙΣΤΟΣ

Θέμα τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς μαρτυρίας τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἀποστολικοῦ της ἔργου, στὴν οἰκουμένη εἶναι μιὰ λέξη καὶ μιὰ πραγματικότητα: Χριστός. «Ἡμεῖς κηρύσσομεν Χριστόν» (Α΄ Κορ. α΄ 23), λέγει ὁ πρῦτανις τῶν Ἀποστόλων, ὁ θεῖος Παῦλος, καὶ ἄλλου (Φιλιπ. β΄ 9) χαρακτηρίζει αὐτὸ τὸ ὄνομα ὡς «τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα».

Γιὰ νὰ πιάση, λοιπόν, τὸ κήρυγμα στὶς ψυχές καὶ νὰ ἐκπληρώση τὸν προορισμό του, πρὶν ἀπὸ ὅ,τιδήποτε ἄλλο πρέπει νὰ ἀνάγη στὸν Χριστό, νὰ παρουσιάσῃ τὸν Χριστό. Ἄλλὰ τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι μονάχα λόγος. Εἶναι καὶ σύμφωνη πρὸς τὸ Εὐαγγέλιο ζωὴ. Εἶναι λόγος ἀποτελούμενος ἀπὸ φθόγγους καὶ ἔργα. Ὁ Κύριος ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ σ’ αὐτὸ τὸ δεύτερο καὶ ἀπαραίτητο σκέλος: «ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα» (Ματθ. ε΄ 16). Ὁ δὲ Ἀπόστολος Ἰάκωβος ὑπογραμμίζει: «ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστὶ» (Ἰακ. β΄ 20). Χωρὶς τὸ κήρυγμα τῆς ζωῆς, τὸ κήρυγμα τῶν χειλέων εἶναι ἄκαρπο.

Τὰ διαπιστευτήρια, λοιπόν, τοῦ ἀποστολικοῦ ἐργάτη δὲν βρίσκονται σὲ ὅσα λέγει, κηρύττοντας τὸν Χριστό καὶ τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλὰ σὲ ὅσα πράττει ἐναρμονισμένα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο. Γιὰ νὰ δείξῃ τὸν Χριστό καὶ προπαντὸς γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι εἶναι ἀπεσταλμένος τοῦ Χριστοῦ, πρέπει ὁ βίος του νὰ εἶναι χριστοφόρος.

Πολλὰ εἶναι τὰ γνωρίσματα τοῦ βίου αὐτοῦ, ὅλες οἱ εὐαγγελικὲς ἀρετές. Μιὰ ὅμως ἀνάμεσά τους πρωτεύει καὶ ἀρκεῖ μόνη της γιὰ νὰ κυρώσῃ τὸ φωνητικὸ κήρυγμα, νὰ ἀποδείξῃ στοὺς ἀνθρώπους ὅτι αὐτὸς ποὺ τοὺς μιλᾷ γιὰ τὸν Χριστό εἶναι πράγματι τοῦ Χριστοῦ. Ποιά; Ἡ ἀγάπη, ἡ κορυφαία ἐντολὴ τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ καρδιὰ τοῦ Εὐαγγελίου. «Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. ιγ΄ 35), βεβαιώνει ὁ Κύριος.

Οἱ ἄνθρωποι θὰ πειθοῦν ὅτι εἶστε μαθηταὶ μου, ὅτι ἀνήκετε σὲ μένα, ὄχι ἐπειδὴ ἀπλῶς μεταδίδετε τὸ ὄνομά μου καὶ τὴ

διδασκαλία μου, αλλά επειδή σᾶς συνδέει και σᾶς χαρακτηρίζει ἡ ἀγάπη. Αὐτή, — πραγματικότης στή ζωή σας, — θά τοὺς κάνη νὰ μὲ δοῦν και θά ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐπιτυχία σας σὰν κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου μου. Ἐὰν αὐτὴ λείπη, ἂν δὲν ὑπηγή τὸν λόγο σας, οἱ ἄνθρωποι θά καταλάβουν ὅτι δὲν εἶστε μαθηταί μου, ὅτι εἶστε ἀπλῶς «χαλκὸς ἤχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον» (Α΄ Κορ. ιγ΄ 1). Καί, σ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι, θά πρέπει νὰ πῶ γιὰ σᾶς ὅχι μονάχα ὅτι δὲν ὑπηρετεῖτε τὴν οἰκονομία μου, ἀλλὰ και ὅτι τὴ ζημιώνετε: «δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι» (Ρωμ. β΄ 24). Ἐὰν σιωποῦσατε, ἂν δὲν βγαίνατε νὰ μὲ κηρύξετε, θά ἦταν μικρότερο τὸ κακὸ ἀπὸ ὅ,τι εἶναι μὲ τὸ σκάνδαλο ποὺ προκαλεῖτε στὶς ψυχὲς ἀκριβῶς γιατί κηρύττετε. Λέτε συχνὰ ὅτι ὁ πολὺς κόσμος μένει ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μου επειδὴ τὸ κήρυμά της δὲν εἶναι ἀρκετό. Ἀναλογισθήκατε ὅμως πόσοι βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία μου ἀκριβῶς επειδὴ ὑπῆρχε κήρυγμα; Γιατί αὐτὸ τὸ κήρυγμα, σὲ πολλὰς περιπτώσεις, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἐρχεται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ ζωὴ τῶν λεγομένων χριστιανῶν. Ἡ ζωὴ τους εἶναι χωρὶς πολλὰ ἄλλα συστατικὰ τῆς ἀληθινῆς πίστεως και εὐσεβείας, ἀλλὰ πρὸ παντὸς χωρὶς τὴν ἀγάπη, πρᾶγμα ποὺ σκάνδαλίζει τὶς ψυχὲς και τὶς ἀπωθεῖ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία.

Θαυμάζουμε τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων και ἐκεῖνο τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καί, πολὺ σωστά, ἀποδίνουμε σ' αὐτὸ τὴν σαγήνευσι νέων μελῶν της, μὲ κύκλους ὀλοένα μεγαλύτερης ἀκτίνας πάνω στή γῆ. Πρέπει ὅμως, παράλληλα, νὰ μὴ ξεχνῶμε ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ κηρύγματος ὀφείλεται και στὸ γεγονός ὅτι οἱ Ἀπόστολοι και οἱ ἄλλοι Ἅγιοι, ποὺ τὸ ἔκαναν, εἶχαν μιὰ ζωὴ ἐντελῶς σύμφωνη μ' αὐτὸ και ὅτι «οἷος ὁ λόγος τοιοῦδε και ὁ τρόπος» τους ἦταν.

Σήμερα, ὁ κόσμος εἶναι πιὸ ἀπαιτητικὸς ἀπέναντι στὴν Ἐκκλησία. Ἡ φοβερὴ ἐμπειρία εἴκοσι μεταχριστιανικῶν αἰώνων κάνει ὥστε ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος νὰ προσέχη περισσότερο τὴν οὐσία τοῦ Εὐαγγελίου και νὰ τὴν ἀναζητῇ στή ζωὴ τῶν φερεφώνων του, στή ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ποιὸς μπορεῖ ὅμως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι ὁ χριστιανισμὸς τῶν χριστιανῶν σήμερα εἶναι στὰ πρᾶγματα τόσο ὑποδειγματικὸς, ὥστε νὰ δι-

καιώνη και νὰ κυρώνη τὸ ἀποστολικὸ ἔργο; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἔλκυσθῇ ὁ σύγχρονος κόσμος, ὅταν βλέπη ὅτι τοὺς ἴδιους τοὺς χριστιανούς τοὺς χωρίζουν τὰ σχίσματα καὶ ὅτι τὰ λόγια τους εἶναι τόσο δυσαναλόγως ἀφθονώτερα ἀπὸ τὰ ἔργα τους;

Τὸ «σῆμα» τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, ἡ ἀπόδειξις ὅτι εἶναι πράγματι ἡ φωνὴ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὠρίσθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο σὲ ἓνα ἐλάχιστο καὶ ὄχι σὲ ἓνα μέγιστο πλαίσιο. Γιὰ νὰ μάθῃ ὁ κόσμος, λέγει ὁ Χριστός, ὅτι εἴστε μαθηταί μου, πρέπει νὰ δῆ ὅτι ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας. Θὰ μπορούσε νὰ πῆ: ἀγάπη καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Αὐτὴ ἡ δευτέρη ἀγάπη ὑπονοεῖται, βέβαια. Ἀλλὰ εἶναι μιὰ ἀγάπη μονομερῆς, χωρὶς ἀμοιβαιότητα. Ἡ πλήρης ἀγάπη, στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέσα στὸν κόσμο, βρίσκεται στὴν Ἐκκλησία, ὅπου εἶναι ἀμοιβαία, πραγματικὸς «σύνδεσμος τῆς τελειότητος» (Κολ. γ' 14). Αὐτὴ ἡ ἀγάπη σὰν ἀκέραιο γεγονός, ζηλευτὸ καὶ ὠραῖο, εἶναι μιὰ ἰσχυρὰ κλήση, τὸ θεῖο δόλωμα τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος, ἓνα «ἔρχου καὶ ἴδε» (Ἰω. α' 47).

Ὄταν ὁ κόσμος βλέπη τοὺς χριστιανούς νὰ ζοῦν χριστιανικά, ὅταν τὸ κήρυμά τους, ἡ μαρτυρία τους συνοδεύωνται ἀπὸ τὸ γεγονός τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Εὐαγγελίου μέσα στὴν Ἐκκλησία, τότε αὐτὸ τὸ κήρυγμα εἶναι ἀκατανίκητο, ἡ πειθὴ του ἔχει δύναμη ἀπεριόριστη καὶ μονάχα οἱ πωρωμένοι μποροῦν νὰ τοῦ ἀντισταθοῦν ὡς τὸ τέλος. Τότε ὁ Χριστὸς μπαίνει «ἀποδειγμένος» στὶς ψυχές, ὄχι ὡς ἓνας διδάσκαλος χιμαιρικῆς ἠθικῆς, ὅπως τὸν φαντάζονται οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ ὀρθολογισταί, ἀλλὰ ὡς ὁ παντοδύναμος Κύριος καὶ Σωτὴρ, ὡς ἡ Αὐτοαλήθεια, καθὼς τὸν χαρακτηρίζει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Ἡ «κένωσις» (Φιλιπ. β' 7), ἡ ταπεινώσις τοῦ Χριστοῦ φθάνει ὡς τῇ συντέλειᾳ τῶν αἰώνων ἀπὸ τὴν ἀποψη αὐτῇ. Ὁ Χριστὸς, ἔχοντας τελειωθῆ ὡς ἄνθρωπος καὶ μένοντας Θεός, δὲν προχωρεῖ σὲ κατάκτηση τοῦ κόσμου παρὰ συγκαταβαίνοντας στὶς ἀδυναμίες καὶ τὶς ἐλλείψεις τῆς Ἐκκλησίας του, ταυτίζοντας τὴν «πρόοδό» του μὲ τὴν δική της ἀποστολική «πρόοδο». Ἐχοντας «ἀποδειχθῆ» ὁ ἴδιος, ὑπομένει τὴν «ἀπόδειξή» του μὲς ἀπ' ἐκείνους ποὺ τὸν κηρύττουν, ἀργοπορῶντας τὸν θρίαμβό του ἐξ αἰτίας τους.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Κατὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον 1968 ἐχορηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. συντάξεις εἰς τοὺς κάτωθι:

Αἰδεσιμώτατον Ζιμπλίδην ἢ Τσιμπλίδην Χ. Κων / νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας καὶ ἐν συνεχείᾳ Γ' λόγῳ γήρατος. Σύνταξις δρχ. 1.837. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.713. — Αἰδεσιμώτατον Γεραμάνην Ε. Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.075. — Αἰδεσιμώτατον Σουμελιώτην Ι. Ἀμβρόσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βεροῖας καὶ Ναούσης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 49.182. — Πρεσβυτέραν Γερμανοῦ Β. Μαρῖναν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.298. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.519. — Πρεσβυτέραν Καπούτση Γ. Βασιλικήν Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.146. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.576. — Αἰδεσιμώτατον Χαλᾶν Α. Μιχαήλ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, Τήνου κλπ., Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.341. — Πρεσβυτέραν Λεβέντη Α. Ἄνναν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κρήτης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.318. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 85.884. — Αἰδεσιμώτατον Γρηγορόπουλον Ι. Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.830. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 92.424. — Πρεσβυτέραν Παπαμανώλη Ι. Παναγίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.370. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.285. — Αἰδεσιμώτατον Παπαδογεώργην Α. Σταῦρον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γυθείου καὶ Οἰτύλου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.830. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.042. — Αἰδεσιμώτατον Ἀνδρεάδην Δ. Κωνσταντῖνον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐδέσσης καὶ Πέλλης, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.042. — Αἰδεσιμώτατον Μυλωνᾶν Π. Ἡλίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κορινθίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.178. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 65.522. — Αἰδεσιμώτατον Δίχρην Θ. Ἀθανάσιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλασσῶνος, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.232. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 72.250. — Αἰδεσιμώτατον Σχίναν Η. Θεόδωρον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.752. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 84.743. — Αἰδεσιμώτατον Ζωγράφον Γ. Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλύμνου, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.370. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 78.650. — Αἰδεσιμώτατον Παντσιόπουλον Θ. Βασίλειον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 75.900. — Πρεσβυτέραν Μαρῖνου Δ. Διονυσίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ζακύνθου, Δ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.259. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 76.153.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κύριον Λεωνίδα Χριστοφιλόπουλον, Ἀλεξανδρουπόλεως 48, Ἐνταῦθα. Σᾶς ἀπεστάλη τὸ τεῦχος 13-14.—Κύριον Ἰωάννην Καλαφάτην, Ὑδραν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Ἀγγελοῦν Τόλιαν, Ἰ.Ν. Εὐαγγελιστρίας Περιστερίου Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Γεώργιον Καρανικόλαο, Ἰ.Ν. Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, Τερψιθέαν Γλυφάδας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Σωτήριον Μαυροστάθη, Βασ. Κων/νου 33, Πειραιᾶ. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Ἀθανάσιον Σπαντιδέαν, Κεφαλληνίας 6, Ἀγ. Ἀνάργυροι Ἀττικῆς. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Χρῆστον Πρασᾶν, Μεταμόρφωσιν Σωτήρος Ἀλσουπόλεως, Ἀμφιπόλεως Ν. Ἰωνίας. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμ. Κλεάνθη Οἰκονόμου, Ἐφημέριον Ἀγ. Διονυσίου, ἔνταῦθα. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὸ πρῶτον διὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς διευθύνσεώς σας. Κατόπιν τούτου προέβημεν εἰς τὴν ἀλλαγὴν ταύτης. — Ἰ.Ν. Ἰωάννην Ἀγίου Χαραλάμπους, Δραγούμη 7, ἔνταῦθα. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 1-1-68 ἐκδοθέντα τεύχη. — Ἰερὸν Μητρόπολιν Ρόδου. Ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 1390 ἔγγραφον περὶ ἀποστολῆς καθυστερουμένων τευχῶν εἰς τὸν Αἰδεσιμώτατον Παπασάββαν Σάββαν. Ἀπεστείλαμεν εἰς τὸν ὡς ἄνω Αἰδεσιμώτατον τὰ καθυστερούμενα τεύχη καὶ προέβημεν εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς διευθύνσεώς του. — Αἰδεσιμώτατον Κουτσουπυνέλην Θεόδωρον, Νικαίας 72, Ν. Σμύρνην. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Ἰωάννην Σωτηράκον, Ἱερὸν Ναὺν Ζωοδόχου Πηγῆς Καλογρέζης. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἱεροδιάκονον Ἀθανάσιον Β. Παπαθανασίου, Βασιλίσσης Ὀλγας 263 Β' (Ντεπώ), Θεσσαλονίκην. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἀρχιμανδρίτην Δωρόθεον Φλέγκαν, Ἀλίτσης 11, Ἐνταῦθα 103. Ἐτακτοποιήθη ἡ ἀποστολὴ τοῦ Περιδικοῦ, — Κύριον Χρῆστον Γκότσην, Νέξου 111, ἔνταῦθα 901. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Κύριον Ἀνδρεάδην Χρῆστον, Κρήτης 1, Φιλαδέλφειαν. Ἡ διακοπὴ τοῦ Περιδικοῦ ὀφείλετο εἰς ἐπιστροφὴν ἑνὸς ἀντιτύπου ἐκ τοῦ Ταχυδρομείου. Ἡδη σᾶς ἀπεστάλησαν τὰ ἀπὸ 21-4-68 τεύχη καὶ σᾶς ἀποστέλλεται ἤδη κανονικῶς. — Αἰδεσιμώτατον Βαρδακώσταν Παναγιώτην, Μεσοχώρια Στύρων Εὐβοίας. Ἀπεστάλη εἰς ὑμᾶς τὸ ἀνάτυπον «Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίας». — Ἱερὸν Ναὸν Ἀγ. Φανουρίου — Τιμίου Προδρόμου Θεσσαλονίκης. Σᾶς ἀπεστάλησαν ζητηθέντα τεύχη πλὴν τῶν ὑπ' ἀριθ. 3/1967 καὶ 1/1968, τὰ ὑποῖα ἐξηνητήθησαν. — Αἰδεσιμώτατον Ἀργύριον Εὐθυμίου, ἐφημέριον Ἰ. Ν. Κοιμησῆς Θεοτόκου, Ἐλάφου Κατερίνης. Σᾶς ἀπηνητήσαμεν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς. — Ἰ. Ν. Ἀγίω γ Ταξιαρχῶν Κοκκινόμηλες

Εύβοίας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἐκδοθέντα τεύχη ἀπὸ 1/1/68, ἀπὸ τοῦδε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνητε ἀνελλιπῶς τὸ Περιοδικόν. — Αἰδεσιμώτατον Κουκουράκη Γεώργιον, ἐφημέριον Ἐμπροσθένου, Ἰ. Μητροπόλεως Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφόρηθημεν τὸ πρῶτον διὰ τὴν χειροτονίαν σας. Σᾶς ἐνεγράψαμεν, ἀπὸ τοῦδε δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λαμβάνητε ἀνελλιπῶς τὸ Περιοδικόν. — Ἱερομόναχον Δελῆν Συμεών, Σανατόριον Λαμίας. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὰς εὐχὰς σας ἀντευχόμενοι ταχεῖαν ἀνάρρωσιν. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Αἰδεσιμώτατον Βλαντίκαν Σπύρον, Ἡλία Μόσχου 3, Ἐνταῦθα. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ἱερὰν Μητροπόλιν Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. Ἐλήφθη τὸ ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 708/4-9-68 ἐγγραφον ὑμῶν ἀφορῶν εἰς τὴν μετὰθεσιν τοῦ Αἰδ. Κανέλλου Ρήγα, Κατόπιν τούτου προέβημεν εἰς τὴν ἀλλαγὴν τῆς διευθύνσεώς του. — Κύριον Χατζημελέτην Μακρόνογλου, Πύργου 20, Ἁγίαν Βαρβάραν Ἀθηνῶν. Ἐλήφθη ἐπιταγὴ σας 40 δραχμῶν. Σᾶς ἐνεγράψαμεν καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἐκδοθέντα τεύχη ἀπὸ 1-1-68. — Prof. Giovanni Courounis Alberico Albricci 4, 00194 Roma, Italia. Ἀλλαγὴ διευθύνσεώς σας ἐγένετο. — Ε.Σ.Ν.Κ., Τ.Κ. 1722, Λευκωσίαν. Σᾶς ἀπεστάλη ὁ τόμος, τοῦ τοῦ 1967 Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κων. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων—Κλήμεντος Ρώμης, Πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Α'—Εἰσαγωγὴ.—**Ἐπίκαιρα**: Ἡ τήρησις τοῦ Τυπικοῦ.—Τὰ Πατερικὰ Κείμενα.—**Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν Διονυσίου**, Ἐκκλησία καὶ Κινηματογράφος.—**Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ συνεργασία Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ἐν τῇ ἐνοριακῇ ζωῇ.—**Χρυσοστόμου Ι. Νεαμονιτάκη**, (†) Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Α'.—**Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**, Ἐπιτάφιος στὸ Μεγάλο Βασίλειο. Ἀπόδοσις Θεοδόσῃ Σπεράντσα.—**Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.—**Βασ. Μουστάκη**, Ὁ ἀποδεδειγμένος Χριστός.—**Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.**—**Ἀλληλογραφία**.

Τύποις : ΤΣΙΡΩΝΗ (Μονοτυπικὰ Συγκροτήματα)
Ὁδὸς Ἀέρορμαν 185, Ἀθήναι — Τηλέφ. 530.318.

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου : Δημήτριος Β. Δεσποτάκης
Λεωφόρος Ἡρώων 26, Περιστέρι